Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 684 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ԱՊՐԻԼ 1886 (Ն. Տ.) 29 ԱՊՐԻԼ 1886 — 25 ՐԷՃԷՊ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՎԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գահեկան արժէք	20
» » Վեցամսեայ » »	10
» » Եռամսեայ » »	5
Գաւառաց » եւ տեղական Թղթատարով տարեկան » »	24
Գաւառաց համար եւ տեղական Թղթատարով Վեցամսեայ » »	12
Օտար երկիրք, տարեկան Ֆրանկ	5
» » Վեցամսեայ »	2

Դուրս գրուած գրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ չարուիր

Les annonces sont reçues à l'Easter Agency place Karakeuy Deirmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 16 ԱՊՐԻԼ, 1886.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՇԱՏԻՐ՝ 3 ԿՈՒԳԱՑ ՄԵՐ ՀԱՅՐ. — Ներքին մաքսեր — Արմտեաց վաճառականութիւն — Արհեստաւորութիւն ի հայրենի գաւառս — Ցուցահանդէս բնիկ բերոց և արհեստից — Պատանութիւնն առ Աստուած — Երկաթուղեաց միացումը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, միջին հաշուով, կը ապառնէ օրն 3,000 պարկ ալիւր, որոյ կէսը կը գոյանայ Արեւելեան Ռումելիի բերուած ցորենով, և մնացեալն օտար երկիրներէ կը ներմծուի, գլխաւորապէս Օտէսայէ, մասամբ ալ Դրիէստէ, Պրինտիզիէ, Կոլոնէ և Մարսիլիայէ։ Ուրեմն, օտար երկրաց կը վճարենք, մէկ պարկ ալիւրի համար մէկ օսմ. սկսող հաշուով, օրն 4,500 ոսկի, կամ տարին 550,000 ոսկի։ Մինչ մեր Կ. Պոլսոյ Քաղաքներ պարապ կը կենան, եւ երկրին ուրիշ կողմերը գտնուող Քաղաքներ ալ կը դատապարտին յանգործութիւն, եւ մինչ մեր ցորենք կը փոխուին երկրին ներսերը, գնով չգտնելով դրեթէ չորս կամ վեց զրուշի, որ ծիծաղելի գին մ'է, բաղդատմամբ գրէթէ 21 զրուշի զոր կը վճարենք Ռումելիի ցորենին համար։

Այս կացութեան զանազան անպատեհութիւնքը ակներեւ են։ եթէ Թուրքիա հողագործական երկիր մը չլիներ, կամ եթէ բնական եւ արհեստական այնպիսի դժուարութեամբք պաշարուած գտնուէր, որ օտար երկիրներէն բերուածէն աւելի աժան արմտիք չկրնար հանել, Մայրաքաղաքին բնակչաց իրենց հացին համար օտարաժամուտ ցորենի և ալիւրի կարօտ մնալը տարօրինակ չպիտի թուէր։ Բայց մեր երկրի բնակչաց ամենամեծ մասին ապրուստն է հողագործութիւն։ Մեր հողերը ամեն չարժարութիւն ունին առանձին կարգի արմտիք արտադրելու, եւ երբ կ'արտադրեն։ Ու տոր բերդ արմտիք աւելի աժան կրնայ գնուիլ քան օտարինը։ Բայց և այնպէս, եթէ Աստուած մի՛ արասցէ, պատերազմ մը ծագի, Կ. Պոլիս կրնայ պարտաւորուիլ հիմակուընէ աւելի սուղ հաց ուտելու, մինչ երկրին ուրիշ ամեն մասեր նոյն միջոցին անհամեմատ աժան հաց կը-նան գտնել։ Այդէն, առանց իսկ մեծ պատերազմի մը ծագման, Արեւ. Ռումելիի փոքրիկ յեղափոխութեան պատճառաւ, Կ. Պոլսոյ մէջ հացին գինը 10 փարա վրայ դրաւ, երբ, վերջին հունձոց գրէթէ անօրինակ առատութեան շնորհիւ, մեր գաւառք սովորականէն աւելի աժան հաց կ'ուտեն։

Աւելին կայ։ երբ Փոքրուն Ասիոյ Կ. Պոլսոյ մերձագոյն գաւառներն իսկ հեռի են բաւականաչափ վիճակ մ'ունենալէ, և երբ մեծագոյն մասամբ հողագործութենէ տարբեր զբաղում չունին և չեն կրնար ունենալ, ոչ ապաքէն թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ՛ գաւառաց համար հաւասարապէս ընդարձակ վիճակ մը կը դառնայ մեր այս կարօտութիւն ռուսական, ռումանական և պուլկարական ցորեններու և ալիւրներու։ Եւ երբ Կ. Պոլսոյ Քաղաքները պարապ մը նալ կը դատապարտուին, և ամէն պատրաստ են օտար ալիւրներու չափ աժան ալիւր արտադրել, ոչ ապաքէն ճրիագէն կը ընտրեն բնիկ արհեստներուն, մեր հողագործաց և մեր Քաղաքացեաց ապրուստը կորզելով և օտարին տալով։

Եւ ինչ է պատճառն այս ամեն անպատեհութեանց։ — Պատճառք քանի մը հատ են։ Նախ, դիտելի է որ, Փոքր Ասիայէն Կ. Պոլիս բերուած ցորենն [8 առ 400 մաքս մը կը վճարէ, իբրեւ ծովու ճամբով բերուած վաճառք։ Այս ներքին մաքսին բացարձակ անտեղութիւնը բազմիցս ցոյց տրուած և սկզբամբ ընդունուած է Մաքսային Վարչութենէն ալ։ Բայց ինչումը դեռ չէ հրամայուած։ Առեւտրական Սենեկին Լրագիրը կը յիշեցնէ թէ Առեւտրական Սենեակն իւր հաստատութեան սկիզբէն ի վեր խնդրած է կառավարութենէն բառնալ ներքին մաքսերն, ընդ որս Փոքրուն Ասիոյ արմտեաց 8 առ 100 մաքսը։ Կառավարութեան և ժողովրդեան շահերն իրարու հակառակ չեն կրնար լինել։ Բայց նոյն իսկ կառավարական պաշտօնատանց ոմանց նիւթական շահը կը պահանջէ որ Փոքրուն Ասիոյ արմտիքը դիւրագնի կարենայ վաճառիլ Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ։ Սպարապետութիւնը, Ծովային պաշտօնատունն և Էվգաֆի վարչութիւնը կը գնեն ամեն տարի մեծաքանակ արմտիք, և երբ ժողովուրդը 10 կամ 20 փարա սուղ կ'ուտէ դիւր մէկ օրանոց հաց, պէտք է մակարերել թէ կառավարական այս երեք պաշտօնարանք քիչ մը սուղ կը գնեն իրենց բիւրաւոր ոռնոնոց բերեկան պաշարներն։

Եւ, այսչափ ընծաներու փոխարէն, կառավարութիւնն ի՞նչ կը շահի պահելով ներքին արմտեաց վրայ 8 առ 100 մաքսը։ Մաքսային Վարչութիւնը պատասխանելով այս մտօք Առեւտրական Սենեկին մէկ հարցման, տուած է սա հրահանգիչ ծանօթութիւն թէ, «Տէրութեան ամեն մասանց մէջ բնիկ արմտիքէն ու ալիւրէն առնուած 8 % մաքսը կ'արտադրէ տարին 20 էն 22 հազար ոսկի միայն», — կարի աննշան գումար, բաղդատմամբ նոյն իսկ կառավարական վերոյիշեալ երեք վարչութեանց կրած ծանր վնասուն՝ օտարամուտ արմտեաց սղման երեսէն։ Մնաց որ, մաքսին գոյութիւնն իսկ արգելք մ'է շատ հողագործաց իրենց բերքերը Կ. Պոլիս ղրկելու։

Ամեն շահ, ամեն նկատում կը պահանջէ ուրեմն որ առանց այլեւս օրագրելի ձգելու բնիկ արմտիքին առնուած ներքին մաքսն, որպէս զի Անատոլուի ցորենն ու ալիւրն ըստ կարի աժան կարենան բերուիլ և վաճառիլ ի Կ. Պոլիս, ի շահ Պոլսեցւոց, ի շահ գաւառացւոց, և ի շահ Նոյն իսկ Կառավարութեան։

Բայց եթէ սուղ կուգան ի Մայրաքաղաքս և հետեւապէս չեն բերուիր, գաւառաց արմտիք, աւելի հիմնական պատճառ մը հաղորդակցութեանց դժուարութիւնն է, որով փոխադրութիւնք սուղ են, և հետեւապէս, փոխադրեալ ապրանքները սուղ և անմատչելի կը դառնան Կ. Պոլսոյ հրապարակին համար։ Թէեւ այս արդելքի բարձումը այնչափ դիւրին և անմիջական չի կրնար լինել, որչափ ներքին մաքսին չնչումն որ վաղուընէ կրնայ հրամայուիլ, բայց այս դժուարութիւն պատճառ մը չէ որ կառավարութիւնն, աչքի առջեւ բերելով մանաւանդ ապագան, յորոյ հնայն գնոյն տակաւին ալիւր կրնայ չատ դեղ ազդեցութիւն ընել աղքատացեալ ժողովրդի մը վրայ, ջանադիր չլինի ամ ըստ ամէն լուծելու այս ներքին հաղորդակցութեանց կենսական խնդիրը։ Վերջին տարիներս գլխաւոր նախանդաց և ծախիրներաց միջեւ կառուցիներ չինուեցան, որք մասամբ կը դիւրացնեն խնդրոյն լուծումը։ Բայց Էնկիւրիի, Պրուսայի, Տրապզոնի և Սեբաստիոյ երկաթուղեաց շինութիւնը պէտք է փութացնել։ Ի երկաթուղով փոխադրուած ներքին բերքերը միայն կրնան ամենութեան կողմէ մեր հրապարակի վրայ մրցիլ երկաթուղով փոխադրուած օտար ապրանաց հետ։ Կը ցաւինք յիշեցնել թէ յայսմ մասին Կ. Պոլիս պէտք ունի օգուտ քաղելու գաւառային քաղաքի մը օրինակէն։ Բայց Իզմիր աչքի զարնող օրինակ մ'է։ Իւր երկու երկաթուղեաց շինութենէն ի վեր, իւր առեւտրական շարժումն եռապատկած և քառապատկեալ կը ծանուցանէ թէ Իզմիրի առեւտրական շարժումն այժմ կը հաւասարի Կ. Պոլսոյ շարժման, և այս ընթացքով պիտի գերազանցէ զայն։ Ի մինչ մէկ կողմէ Իզմիրի վաճառականութիւնը կ'աճի երկրին ներսերուն և օտար երկրաց հետ իւր առեւտրական յարաբերութեանց զարգացմամբ, Կ. Պոլիս թէ՛ Փոքրուն Ասիոյ, թէ՛ Եւրոպական Թուրքիոյ և թէ՛ օտար երկրաց հետ տարուէ տարի աւելի քիչ գործ ընել կը դատապարտի քաղաքական և տնտեսական ծանօթ պատճառներով։

Այս վիճակ կը սպառնայ վատթարանալ, եթէ, Ռումելիի երկաթուղեաց Եւրոպական երկաթուղեաց հետ միացման պահուն, ասիական երկաթուղիներն ալ զկ. Պոլիս ուղղակի և արագ հաղորդակցութեան մէջ չդնեն գաւառաց հետ։ Պուլկարք կը փութացնեն Պարկադէ (Սեւ Ծով) մինչեւ Եամպոլու երկաթուղւոյ ճիւղի մը շինութիւնն, որով Վիէննա և Սեւ Ծով երկաթեայ ուղղակի ճամբով մը իրարու պիտի միացուին առանց Կ. Պոլսոյ միջնորդութեան, և որով Ռումելիի վաճառականութիւնը բոլորովին պիտի ելնէ Կ. Պոլսոյ ձեռքէն։ Ծարքեր արդիւնք կ'ունենայ ծոն միացում, եթէ Կ. Պոլիս, ասիական երկաթուղեաց շինութեամբ և միացմամբ, կարենայ լինել կապ մը ի մէջ ասիական և եւրոպական հրապարակաց։

* *

Եւրոպական երկաթուղեաց Ռումելիի երկաթուղեաց հետ միացման գործը թէեւ յուսացուած արագութեամբ յառաջ չի տարուիր, բայց տարակոյս չկայ թէ մինչեւ տարի մը աւարտած պիտի լինի։ Սերպիա չինած է իւր գիծ մինչեւ Վրանիա, — քաղաք զոր Թուրքերուս պատերազմէն յետոյ առաւ Թուրքայէն։ Բայց Վրանիայէն մինչեւ Իւսքիւպ չինութիւնն աւարտած չէ։ Եւ ամենայն Նիշի և Թաթար-Բազարճիկի միջեւ գիծը կիսատ մնացած է, գլխաւորապէս պուլկարական մասին մէջ։ Սամ. Հողին վրայ միացման գծերուն չինութիւնն, որ յատուկ ընկերութեանց յանձնուած էր, գոհացուցիչ կերպիւ յառաջ կը տարուի, և կը կարծուի թէ 1887ի ամրան մէջ ամեն մասանց չինութիւնն աւարտած պիտի լինի։

Ցաւալի է թէ Այսրեական կառավարութիւնը դարձեալ խորհուրդ մ'ունի, Կ. Պոլսոյ եւ Եւրոպիոյ միջեւ երկաթուղւոյ հաղորդակցութեանց բացման առթիւ Մարմարայի մէջ կարմակերպելու բնիկ արհեստից և բերքերու ցուցահանդէս մը, զոր անշուշտ չատ Եւրոպացիք պիտի պատուեն իրենց այցելութեամբ, որ Կ. Պոլսոյ տեղային առեւտրոյն նպաստաւոր մղում մը պիտի տայ, միանգամայն քաղաքերով բնիկ արհեստագործութիւնն ու ճարտարութիւնն։

կարութիւնն հաւասար է իւր գեղեցկութեան, իբրեւ լաւագոյն հանդէսն բացման երկաթուղւոյ հաղորդակցութեանց ի մէջ հնոյն Բիւզանդիոնի և Եւրոպիոյ այլ մասանց։ Գործադրութեան մէջ, սակայն, կան դրական և արուեստական դժուարութիւնք, զորս ազդեցիկ և ձեռնհաս տարրերէ բաղկացեալ յատուկ մարմին մը այժմէն պարտի հարթել, մինչեւ 1887ի աշունը ցուցահանդէսն իրագործելու համար։ Մեզմէ շատ աւելի քաղաքակրթուած ազգաց մէջ, այսպիսի ցուցահանդէսք տարիներով կը պատրաստուին և հազիւ կը յաջողին։ Մեզ համար գործք բոլորովին նոր է, որով սովորականէն աւելի քանակութեամբ ջանք ու զոհողութիւն կը պահանջէ մեզմէ։ Բ. Դուռն, Օսմ. Պանքան և Պարոն Հիրշ ի դիմաց երկաթուղեաց Ընկերութեան՝ կրնան գտնել դրամական միջոցներն ոմպիսի ցուցահանդէսի մը պատրաստութեան, եթէ այս տեսակ գործէ հաւկցող մարդոց ձեռամբ այժմէն աշխատուի։ Բ. Դրան գովելի խորհուրդն իրագործելու։ Մեք մեր մասին անկեղծապէս և ներմապէս փափաքող ենք այս ընտիր խորհրդոյ բարեյաջող գործադրումը տեսնելու։ զի միշտ ցատագոված ենք բնիկ արհեստից և բնիկ բերոց քաջալերումն ու ծաւալումն, և առ այս ամենայաջող միջոց մը կը-նայ լինել լաւ կազմակերպուած ցուցահանդէս մը ի Կ. Պոլիս։ Եւ բնական և արհեստական արտադրութիւններ պարզելով Եւրոպացւոյն առաջ, և փոխադարձապէս տեսնելով Եւրոպացւոյն բնական և արհեստական արտադրութիւններն, ասիացի երկրագործն ու արհեստաւորը շատ բաներ կրնան սովրիլ, և մեծ քաջալերք կրնան ստանալ։ Կ. Պոլիս ալ, իբրեւ լոկ առեւտրական կեդրոն, ամենայն փութաջանութեամբ պարտի քաջալերել այնպիսի ձեռնարկներ, որք, նշանաւոր բաղմութիւն մը բերելով իւր հրապարակաց վրայ, կրնան կենդանութիւն տալ իւր նուազուն գործառնութեանց։

Փոքրուն Ասիոյ արհեստաւորաց Հայոց ձեռքն են, և այս իրողութիւն մեզ համար բոլորովին մասնաւոր պատճառ մ'է՝ բերկրութեամբ ողջունելու ի Կ. Պոլիս բնիկ արհեստից ցուցահանդէսի մը գաղափարը։ Մանուշինք անցեալները թէ Սեբաստիա փաշա Կարնոյ, Վանայ, Բաղէշի և Մշոյ քաղաքաց իբրեւ ներկայացուցիչ մէկ մէկ վաճառական կանչած է, և տեղեկութիւններ ստանալով այս գաւառաց արհեստներուն և բերքերուն վրայ, պատուիրած է անոնց՝ մէկ մէկ տեղեկագիր պատրաստել։ Մանուշինք նաեւ թէ Վանեցի պատուիրակն ապարատած է իւր պաշտօն, և թէպէտ չիմացանք տակաւին թէ միւս երեք պատրակներ ստանձնարարութեան իրենց վերաբերեալ բաժինը, բայց ուրախ ենք որ այսպէս միջոց կ'ընծայուի հայաբնակ գաւառաց տնտեսական զարգացման վրայ ուշադրութիւն դարձնելու։ Բերդն խնդիր մ'է այս, որոյ վրայ խօսելու առիթներ չպիտի պակսին մեզ։ Ամենէն աւելի բերկրանիք է Ն. Վսեմութեան յայտարարութիւնը թէ մեր Օ. գոստ. Ինքնակալ կը փափաքի զարգացած տեսնել երկրին բնիկ բերքերն ու արհեստներն, և տրամադիր է ընձեռել առ այս ամեն դիւրութիւն։ Այս հայրենասիրական ոգւով առաջնորդեալ, Կայսերական Կառավարութիւնը կարող է օրինական և այլ միջոցներով զգալի մղում մը տալ բնիկ ճարտարութեան, և տարակոյս չունինք թէ, քաղաքական հորիզոնին տակաւ պարզուելովք, — որուն ուրախալի նշան մը կրնայ համարուիլ հեղինական խնդրոյն կարգադրման ճամբու մէջ մտնելը, — Բ. Դուռն ամեն առիթ պիտի ունենայ ըստ արժանւոյն զբաղելու երկրին տնտեսական վերածնութեան սոսկալի խնդրովք։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Ապրիլ 7 թուականաւ Օտէսայէ կը հեռագրեն Դոքտէր Կոբէէրի Ջէ Օտէսայի տեղական կառավարութիւնն յոյժ լաւ ընդունելութիւն ըրած է Վեհ. Սուլթանի գլխաւոր թիկնապահ Նուսրէտ փաշայի, որ Թուրքիոյ պրուսասէր դեսպանի պաշտօնով կ'ուղեւորի Պարսկաստան։ Նուսրէտ փաշա Օտէսայէ մեկնելու օրն հեռագիր ղրկեց Բեռլերսպուրգի սամ դեսպանին, շնորհակալութիւն յայտնելով Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին լաւ ընդունելութեան համար որ Օտէսայի կառավարական վարչութիւնը ցոյց տուած էր իրեն նկատմամբ։

— Ս. Պետերբուրգէն Վեսոմոսթ կը ծանուցանէ թէ քիչ ժամանակէն ամբողջ Եւրոպայի ուշադրութիւնը պիտի դառնայ Լիվատիոյ վրայ, ուր տեղի կ'ունենայ պետական անձանց և դիւանագէտներու ժողով մը, ներկայութեամբ Ալեքսանդր Կայսեր։ Ժողովի ամենագլխաւոր նիւթը պիտի լինի Արեւելեան խնդիրը։ Վեհ. Սուլթան, արտասովոր ներկայացուցչի և Պ. Նելիտովի մասնակցութիւնն սոյն ժողովի մէջ, առաւել մեծ նշանակութիւն կ'ընծայէ նմա։ Դիւանագիտական գործողութեան տեսարան կարծես կամաւ կը մոռնայ աշխարհավարական պատերազմի տեսարանին։ մի և նոյն Սեւ ծովեան ալիքը կը զարնուի Լիվատիոյ ափերուն և ասա կը մտնէ Վլատիվոստոկ։ Լիվատիոյ դիւանագիտաց ժողովը մեծ նը շանակութիւն ունի քաղաքական ներկայ վիճակի և խաղաղութեան պահպանման համար։

— Ներկայ ամսոյս սկիզբէն ներքին գործոց նախարարութիւնը նոր օրէնք հաստատած է գիւղացւոց ընտանեկան բաժանման համար։ Ընտանեկան բաժանումները չափաւորելու նպատակաւ, սոյն օրէնքն ամենամեծ գժուարութիւններ կը յարուցանէ գիւղացւոց առաջ։ Հողատէր կամ այլ կալուածատէր գիւղական ոնտանիսն տասանամեայ կրնայ բաժնուիլ երբ ոտանայ գիւղացւոց երկու երրորդ մասին համաձայնութիւնն։ Այսպիսի խիստ և կաշկանդող օրէնք ներ, կ'ըսէ Ռուսիոյ կառավարական վարչութիւնը ցոյց տուած էր իրեն նկատմամբ։

— Ս. Պետերբուրգէն Վեսոմոսթ կը ծանուցանէ թէ քիչ ժամանակէն ամբողջ Եւրոպայի ուշադրութիւնը պիտի դառնայ Լիվատիոյ վրայ, ուր տեղի կ'ունենայ պետական անձանց և դիւանագէտներու ժողով մը, ներկայութեամբ Ալեքսանդր Կայսեր։ Ժողովի ամենագլխաւոր նիւթը պիտի լինի Արեւելեան խնդիրը։ Վեհ. Սուլթան, արտասովոր ներկայացուցչի և Պ. Նելիտովի մասնակցութիւնն սոյն ժողովի մէջ, առաւել մեծ նշանակութիւն կ'ընծայէ նմա։ Դիւանագիտական գործողութեան տեսարան կարծես կամաւ կը մոռնայ աշխարհավարական պատերազմի տեսարանին։ մի և նոյն Սեւ ծովեան ալիքը կը զարնուի Լիվատիոյ ափերուն և ասա կը մտնէ Վլատիվոստոկ։ Լիվատիոյ դիւանագիտաց ժողովը մեծ նը շանակութիւն ունի քաղաքական ներկայ վիճակի և խաղաղութեան պահպանման համար։

— Ներկայ ամսոյս սկիզբէն ներքին գործոց նախարարութիւնը նոր օրէնք հաստատած է գիւղացւոց ընտանեկան բաժանման համար։ Ընտանեկան բաժանումները չափաւորելու նպատակաւ, սոյն օրէնքն ամենամեծ գժուարութիւններ կը յարուցանէ գիւղացւոց առաջ։ Հողատէր կամ այլ կալուածատէր գիւղական ոնտանիսն տասանամեայ կրնայ բաժնուիլ երբ ոտանայ գիւղացւոց երկու երրորդ մասին համաձայնութիւնն։ Այսպիսի խիստ և կաշկանդող օրէնք ներ, կ'ըսէ Ռուսիոյ կառավարական վարչութիւնը ցոյց տուած էր իրեն նկատմամբ։

— Ս. Պետերբուրգէն Վեսոմոսթ կը ծանուցանէ թէ քիչ ժամանակէն ամբողջ Եւրոպայի ուշադրութիւնը պիտի դառնայ Լիվատիոյ վրայ, ուր տեղի կ'ունենայ պետական անձանց և դիւանագէտներու ժողով մը, ներկայութեամբ Ալեքսանդր Կայսեր։ Ժողովի ամենագլխաւոր նիւթը պիտի լինի Արեւելեան խնդիրը։ Վեհ. Սուլթան, արտասովոր ներկայացուցչի և Պ. Նելիտովի մասնակցութիւնն սոյն ժողովի մէջ, առաւել մեծ նշանակութիւն կ'ընծայէ նմա։ Դիւանագիտական գործողութեան տեսարան կարծես կամաւ կը մոռնայ աշխարհավարական պատերազմի տեսարանին։ մի և նոյն Սեւ ծովեան ալիքը կը զարնուի Լիվատիոյ ափերուն և ասա կը մտնէ Վլատիվոստոկ։ Լիվատիոյ դիւանագիտաց ժողովը մեծ նը շանակութիւն ունի քաղաքական ներկայ վիճակի և խաղաղութեան պահպանման համար։

—)(81)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԻՔ

ԳԻՒԼ ՎԷՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ

ՄԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Ը.

ՍԵՒԹԱՑԻ ԹԻԱՐԱՆԸ

Արդ՝ այդ տարագրելոց ո՛ր դասուն կը վերաբերէր Քարբէնա, զոյս պէտք էր գիտնալ նախ։ Տոքթորին ծրագիրը կրնար փոփոխիլ այն վիճակին հանուելու զոր Քարբէնա կրնար ունենալ իբրեւ ազատ կամ արգելափակ, մասնաւորապէս անոնց՝ որք տնական աշխատութեանց կը ծառայէին։ Բայց առաւել մեծ թուով պիտի տեսնէր բերդէն դուրս դալու ճանապարհուն վրայ։

Արդ՝ այդ տարագրելոց ո՛ր դասուն կը վերաբերէր Քարբէնա, զոյս պէտք էր գիտնալ նախ։ Տոքթորին ծրագիրը կրնար փոփոխիլ այն վիճակին հանուելու զոր Քարբէնա կրնար ունենալ իբրեւ ազատ կամ արգելափակ, մասնաւորապէս անոնց՝ որք տնական աշխատութեանց կը ծառայէին։ Բայց առաւել մեծ թուով պիտի տեսնէր բերդէն դուրս դալու ճանապարհուն վրայ։

—Բայց, ըսաւ Պետրոսի, որովհետեւ դատապարտութիւնը նոր է, հաւանական է որ դեռ չկրնար վայելել այն դիւրութիւններն, որք հին դատապարտեալց կը շնորհուին՝ իրենց կանոնաւոր ընթացից համար։

—Եւ եթէ արգելափակ է, հարցուց Պետրոս։

—Վերցնել տանին աւելի դժուարին կը լինի, պատասխանեց Տոքթորը, բայց պէտք է որ կատարի, եւ պիտի կատարի։

Սակայն կառքը մեղմով կ'երթար խճուղւոյն վրայէն։ Ամրութիւններէն երկու հարիւր մեթրի չափ դուրս, խումբ մը տարագրեալք ճանբուն վրայ կ'աշխատէին։ Ցիսունի չափ կային, մէկ մասը քարեր կը կոտրտէին, մէկ մասն ալ զանոնք խճուղւոյն վրայ կը տարածէին կամ ճնչիչ տափանեռով կը ջանջախէին։ Այս պատճառաւ Տոքթորին կառքը ճանբուն քովէն անցնելու պարտաւորեցաւ։

Ցանկարծ Տոքթորը բռնեց Պետրոս Պաթորիի ձեռքէն։

«Աւասիկ, նոյն ինքն է» ըսաւ ցած ձայնիւ։

Մարդ մը կեցած էր անդ, բրչին կոթին վրայ կրթնած։

Քարբէնա էր։

Տոքթորը տասն-հինգ տարի յետոյ ճանչեր էր Խարիոյ աղտանքաց գործաւորն իւր թիւրապատական զգեստին տակ, ինչպէս որ Մարիամ Ֆէրրաթոյ ճանչեր էր զայն Մաթէոյի կերպարանքով Մանտրագճիրոյի նեղ փողոցներուն մէջ։ Այդ ոճրագործ, նոյնչափ ծոյլ, որչափ անընդունակ ամեն արհեստի, թիւրանին գործարաններուն մէջ իսկ չէր կրցեր գործածուիլ։ Ճանբու վրայ քար կոտրելու միայն կրնար ծառայել։

Բայց եթէ Տոքթորը ճանչեր էր զայն, Քարբէնա չէր կրնար ճանչնալ ի նմա զՄաթիաս Սանտորֆ կոմս։ Վասն զի հագիւ տեսած էր զայն Անարէա Ֆէրրաթոյ ձըկնորսին տան մէջ՝ երբոր ոստիկան զինուորները տարած էր անդ։ Սակայն, ամեն մարդոց պէս, նա ալ լսեր էր Տոքթոր Անթէքիրթի Սեւթա հանին։ Արդ, այդ մեծանուն Տոքթորն անծանօթ չէր Քարբէնայի։ այն անձն էր, որոյ վրայ խօսեր էր նմա Զիրոն Սիկիլիոյ ծովեզրին վրայ, Պոլիվեմի քարանձաւներուն մօտ։ այն անձն էր, յորմէ զգուշանալ կը պատուիրէր Սարքանիի հրոսախումբն այն ապարդիւն արշաւանքն ըրած էր Բագա Ինկիզէլի վրայ։

Ինչ անցաւ Քարբէնայի մտքէն երբոր յանկարծ Տոքթորին տեսնելս գտնուեցաւ։ Դժուարին է ըսել։ Բայց, իրօք զգաց Սպանեոլը թէ Տոքթորը բոլանդակապէս կը տիրէր իրեն տեսակ մը բարոյական ազդեցութեամբ։ Թէ իւր անձնաւորութիւնը կը ջնջուէր անոր անձնաւորութեան առջեւ։ Թէ իւր կամքն աւելի զօրեղ օտար կամք մը կը գրաւէր զինք։ Ի՞նչ կը կրնար դիմադրել, հարկադրեցաւ հնազանդիլ այդ բարոյական իշխանութեան։

Սակայն Տոքթորն՝ իւր կառքը կեցնել տալով՝ Սպանեոլին կը նայէր թափանցող տեսեւմամբ։ Իւր աչաց փայլուն կէտը տարօրինակ եւ անդիմադրելի ազդեցութիւն մը կ'արտադրէր Քարբէնայի ուղղին վրայ։ Սպանեոլին զգացողութիւնը քիչ քիչ մարեցաւ բթացմամբ, կոպերն ստէպ ստէպ թթեցան, յետոյ փակեցան՝ սարսափին թրթռումմ մը միայն պակելով։ Ցետոյ, երբոր անդգայութիւնը կատարեալ եղաւ, գլուխնին ընկաւ ճանբուն եզրն, առանց իւր ընկերներէն նշմարուելու։ Այնպիսի մագնիսական քուն մը տիրեր էր վրան, յորմէ ոչ ոք կրնար զարթուցանել զայն։

Ցայնժամ Տոքթորն հրամայեց կառավարին չարունակել դիւր ընթացք դէպի կառավարչին ապարանն։ Այս տեսարան դէն վայրկեանէն աւելի տեւած չէր։ Ոչ ոք կրցեր էր նշմարել Սպանեոլին եւ Տոքթորին միջեւ անցածը, բայց միայն Պետրոս Պաթորի։

—Այժմ այս մարդ ինչ է, ըսաւ Տոքթորն, եւ կրնամ ստիպել զայն...

—Իւր գիտցածը մեզ խմացնելո՞ւ, հարցուց Պետրոս։

—Ո՛չ, այլ ինչ որ ուզեմ՝ անդգալաբար ընելու։ Առաջին նայուածքով, զոր ձգեցի նախ այդ թշուառականին վրայ, զգացի թէ պիտի կրնայի տիրել նմա, եւ իմ կամքս անոր կամքին փոխանակել։

—Եւ սակայն հիւանդ չէ մարդն։

—Ի՞հ, կը կարծես թէ քնածութեան այդ ազդեցութիւնք մի միայն ջղային հիւանդութիւն կամ տկարութիւն ունեցողներուն վրայ կ'արտադրին։ Ո՛չ, ամենէն անընդունակները խելագարներն են։ Ընդհակառակն պէտք է որ ենթակայն կամքի տէր լինի, եւ պարագաներն յաջողական օգնեցին ինձ, որ այդ Քարբէնա իմ ազդեցութիւնս կրելու։ կատարելապէս արամադիր բնութիւն մ'է։ Ուստի մինչեւ որ ես չմիջնորդեմ, չպիտի կրնայ արթնանալ քուն։ նէն։

—Բայց ի՞նչ կ'ուզէք ադիից, ըսաւ Պետրոս, քանի որ իւր այդ վիճակին մէջ անհարիւն է խօսեցնել զայն եւ մեր իմանալ ուզած բաները քաղել բերնէն։

—Անուշա՛, պատասխանեց Տոքթորն, յայտնի է թէ ես չեմ կրնար իմ չգիտցածս ընել տալ անոր։ Բայց սա զօրութիւնն ունիմ, որ կրնամ հարկադրել զայն, ինչ որ ես ուզեմ՝ զայն ընելու, առանց որ ես ընդդիմութեան։ Օրինակի համար, վաղը, միւս օր, ուր օրէն, վեց ամսէն, մինչեւ արթնուն եղած միջոցին, եթէ ուզեմ որ թիարանէն մեկնի, պիտի մեկնի...

—Մեկնի՞ թիարանէն, ըսաւ Պետրոս, զարմանալով դո՞ւրս ելնէ... Բայց պահապանները թող կուտա՞ն։ Ձեր թելադրողական ազդեցութիւնը կրնայ անոր հրամայել տալ, թիարանի դուռը խորտակել և անանցանելի պատերն անցնիլ։

—Ո՛չ, Պետրոս, պատասխանեց Տոքթորը, չեմ կրնար ստիպել զայն որ իմ չկրցածս ընէ, եւ ահա այս պատճառաւ է որ այդ տալ կ'ուզեմ Սեւթայի կառավարչին։

Տոքթոր Անթէքիրթ չէր չափազանցեր բան։ Այդ քնածու վիճակին մէջ թելադրութիւնք ճանչցուած են այժմ։ Շարքը կրնայ համարուիլ հեղինական խնդրոյն կարգադրման ճամբու մէջ մտնելը։ — Բ. Դուռն ամեն առիթ պիտի ունենայ ըստ արժանւոյն զբաղելու երկրին տնտեսական վերածնութեան սոսկալի խնդրովք։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Ապրիլ 7 թուականաւ Օտէսայէ կը հեռագրեն Դոքտէր Կոբէէրի Ջէ Օտէսայի տեղական կառավարութիւնն յոյժ լաւ ընդունելութիւն ըրած է Վեհ. Սուլթանի գլխաւոր թիկնապահ Նուսրէտ փաշայի, որ Թուրքիոյ պրուսասէր դեսպանի պաշտօնով կ'ուղեւորի Պարսկաստան։ Նուսրէտ փաշա Օտէսայէ մեկնելու օրն հեռագիր ղրկեց Բեռլերսպուրգի սամ դեսպանին, շնորհակալութիւն յայտնելով Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին լաւ ընդունելութեան համար որ Օտէսայի կառավարական վարչութիւնը ցոյց տուած էր իրեն նկատմամբ։

—Ս. Պետերբուրգէն Վեսոմոսթ կը ծանուցանէ թէ քիչ ժամանակէն ամբողջ Եւրոպայի ուշադրութիւնը պիտի դառնայ Լիվատիոյ վրայ, ուր տեղի կ'ունենայ պետական անձանց և դիւանագէտներու ժողով մը, ներկայութեամբ Ալեքսանդր Կայսեր։ Ժողովի ամենագլխաւոր նիւթը պիտի լինի Արեւելեան խնդիրը։ Վեհ. Սուլթան, արտասովոր ներկայացուցչի և Պ. Նելիտովի մասնակցութիւնն սոյն ժողովի մէջ, առաւել մեծ նշանակութիւն կ'ընծայէ նմա։ Դիւանագիտական գործողութեան տեսարան կարծես կամաւ կը մոռնայ աշխարհավարական պատերազմի տեսարանին։ մի և նոյն Սեւ ծովեան ալիքը կը զարնուի Լիվատիոյ ափերուն և ասա կը մտնէ Վլատիվոստոկ։ Լիվատիոյ դիւանագիտաց ժողովը մեծ նը շանակութիւն ունի քաղաքական ներկայ վիճակի և խաղաղութեան պահպանման համար։

—Ներկայ ամսոյս սկիզբէն ներքին գործոց նախարարութիւնը նոր օրէնք հաստատած է գիւղացւոց ընտանեկան բաժանման համար։ Ընտանեկան բաժանումները չափաւորելու նպատակաւ, սոյն օրէնքն ամենամեծ գժուարութիւններ կը յարուցանէ գիւղացւոց առաջ։ Հողատէր կամ այլ կալուածատէր գիւղական ոնտանիսն տասանամե

ԵԳԻՊՏՈՍ. Սբը Հ. Ուղի և Մուխսար փաշա կը ընեն Սուանցի Բապպակիշ ազդեցիկ ցեղին պետ Շէյխ Սալիհի առաջարկներն, որ յանձն կառնու պահպանել խաղաղութիւնն հիւսիսային Սուանի մէջ, պայմանաւ որ Տոնկոլայի կառավարիչ անուանի, տարեկան գումար մ'ընդունելով իբրեւ նպաստ, և 30,000 անգլ. ոսկի՝ կանխիկ։—Ինչպէս կ'երեւի, ժամն գործ մը չէ բնաւ խաղաղութիւն պահպանել Սուանի մէջ։

— ԽՐՈՒԱԴԻՔ. Հօրաղար Պլաղէ.քովիչ, ցեղով խրուադ, և համակիր խբբուադ կուսակցութեան, կառավարիչ անուանեցաւ Դալմատիոյ, հանդուցեալ Պարոն Բարնարոյի տեղ։

— ՀՆԴԻՈՆԻ մէջ կատարուած վերջին մարդահամարէ մը կ'երեւի թէ այս ապահան Տէրութիւն 38,500,000 բնակիչ ունի այժմ։

— ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնն անսովոր ուշադրութեամբ կը հսկէ կաթոլիկ կղերին վրայ։ Կրօնային նախարար Պ. Կոսլէ կարգ մը աղագիրներու պաշտօն տուեր է բառ առ բառ արձանագրել կարեւոր քարոզիչներուն Մեծ Պահոց քարոզներն, որը [illegible] Նախարարին քննութեան։ Բայց ազատախոհ Պ. Կոսլէ զգոյշ կեցեալ է չէ—բերուած բան մը պիտի լինէր եթէ, այնչափ ուշադրութեամբ կարդալով Ֆրանսայի կարողագոյն քարոզչաց հոգեշունչ բերանացութիւնները, Նախարարն ինք բարի կաթոլիկ մը դառնար ի վերջոյ։

— «ՆԱՑԻ ՖՐԱՆՅԻ ԲՐԻՍԼ» ազգու յօդուած մը կը հրատարակէ այն դժգոհութեան առթիւ, զոր Ռուսիոյ մէջ պատճառած է Աւստրիոյ քաղաքային զինուորութեան կազմակերպութեան նոր օրէնքն, որով կարեւոր յաւելումներ կը լինին աւստրիական բանակին վրայ։ Վիէննայի ազատական թերթը կը սպասէ թէ, Կայսերաց տեսակցութեամբը իբր թէ ամրապնդուող բարեկամութեան հետաքրքրաշարժ մէկ նշանն է, որ այս վերջապա անձինք, սիրալիր ժամեր անցուցեալէ յետոյ հաճելի տեսակցութեանց մէջ, անմիջապէս կը ձեռնարկեն սպառազինիչ յտոից ցդլուսի, կազմ և պատրաստ դիրաբ փճացնելու։

«Աւստրիական կառավարութեան հատատած զինուորական նոր օրէնքը մեք մեր մասին չենք հաւներ։ Բայց ընդէ՞ր Ռուսիա կը նեղանայ տեսնելով թէ կ'տեղենք մեր սպառազինութիւններ, երբ մեք ոչինչ կ'ուզենք իտալիան սպառազինութեանց դէմ, և նոյն իսկ Ռուսիոյ զինուորական պատրաստութեանց դէմ։ Կ'երեւի թէ ներկայ ժամանակիս մէջ ազգաց զբաղումն է վատնել իրենց գրամ՝ բարձրելով սպանութեան և քանդման գործիքներ, և վարժեցնելով իրենց զաւակներ՝ մարդ սպանելու արհեստին մէջ։ Կը յուսանք թէ այս մեծամոլութիւն մտնիենական չի լինիր. այլ ցորչափ կը տեսէ, մեք ալ պէտք է ունենք ինչ որ կ'ընեն մեր բոլոր դրացիք։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕՅԱՃԸ ԳԻՒՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Հանդուցեալ Միսաք Ամիրա Միսաքեան Պոյաճը գիւղի եկեղեցին կառուցած ժամանակ քանի մը կալուածներ նուիրած էր ոչեալ եկեղեցւոյն, որոց մէկ մասն իւր կնոջ և մէկ մասն ալ իւր որդւոյն՝ Վարդերէս աղայի վրայ ֆէրէղ եղած էր։ Սակայն Վարդերէս Աղա բաւական դումարի պարտք ունենալով աբքունի Դանձուն, նորա մահէն յետոյ կառավարութիւնն լիմանաց հանած էր թէ՝ Վարդերէս աղայի անուան վրայ գտնուած կալուածներն և թէ՝ ժառանգաբար իրեն մնացած բաժիններն։

Ազգ. Պատրիարքարանը տեղեկանալով իրաց վիճակին, խնդրած էր կայս. կառավարութենէն որ, ըստ օրէնքի ոչեալ կալուածներն հիմնադրին կողմէ եկեղեցւոյն նուիրուած են չնորհ ընէ անջատել զայն Վարդերէս Աղայի անձնական սեպհականութիւնն եղող կալուածներէն և եկեղեցւոյն թողուլ։

Արդ, գոհութեամբ կ'իմանանք թէ Ազգ. Պատրիարքարանի սոյն խնդիրքն Օգոստ. Սուլթանին մատուցուած լինելով, Ն. Կ. Վեհափառութիւն բարեհաճեր է հրամայել որ ոչեալ կալուածներն ըստ առաջնոյն Պոյաճը գիւղի եկեղեցւոյն թողուին։

Պատրիարքարանի Անցագրատան Մենեկի դիւանապետ Բատեան Սեպուհ էֆէնտի, որ կեդր. Վարչութեան կողմէ Պանտրմա զրկուած էր ինչ ինչ տեղական խնդրոյ քննութեան և կարգադրութեան համար, անցեալ շաբաթ օր մայրաքաղաքս հասաւ։ Սեպուհ էֆէնտի իրեն յանձնուած խնդրոյ բոլոր պարագայները մանրամասնաբար պարունակող տեղեկագիր մը պատրաստած է զոր պիտի մատուցանէ Բարձ. Ժողովոյ յառաջիկայ նստին։

Երէկ ևս բաւական թուով բարձրաստիճան եկեղեցականք եւ ազգայինք ի Պատրիարքարան երթալով Զատկի ողջոյն և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրանուան տօնախմբութիւնը շնորհաւորեցին։

Բաղաքական ժողովը վաղ առաւօտ ժամը 4ին նիստ ունի ի Խորհրդարան Ղալաթիոյ։

Մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք լրագրոյս երրորդ երեսն հրատարակեալ Ս. Գէորգ եկեղեցին ՍՍՄԱԹԻՈՅ Յայտարարութեան վրայ։

Կը խնդրուի մեզմէ ծանուցանել թէ ի նպաստ Հայ Ազգոյս ազգատիպ երկսեռ վարժարանին միմակահանութիւն մը կազմուրուած է ի Բերա, Շէյխան Օղլու Եուանաքի էֆէնտիի վաճառատան մէջ։ Միմակահանութեան դրուած նիւթերն են վարժարանին աշակերտուհեաց ձեռագործներն և զանազան նուէրներ։ Տոմակի գինն է մէկ քառորդ մէճիտ և ամեն թիւ կը շահի։

Հայ Տիկիններէ կազմեալ մասնախումբ մը ստանձնած է միմակահանութեան կանոնաւորութեան հսկելու հոգն։

Հայ Ազգոյս Կաթողիկոսական փոխանորդ Արժ. Յարութիւն վարդապետ Զատկի երկրորդ օրն յատկապէս Պատարագ մատուցեր է ի յիշատակ հոգւոյ Պիլպէնկեան Սերովբէ էֆէնտիի։ Այս առթիւ հանդուցելոյն ընտանեաց կողմէ դրամական նուէր մ'եղած է Հայ Ազգոյս եկեղեցւոյն։

Ազնեան Մեծ. Մանուկ էֆէնտիի հօրեղբօր որդի և Օսմ. Կայս. Պանքայի Ագիոն Դարա–Հիսարի ճիւղին տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ԷՖԷՆԴԻ ԱԶԼԱՆԵԱՆ որ ժամանակէ մը հետէ հիւանդ լինելով մայրաքաղաքս կը գտնուէր, երեկ առաւօտ իւր մահկանացուն հինգեր ի հասակի 60 ամաց։

Յուղարկաւորութեան հանդէսը կը կատարուի այս առաւօտ ի Ս. Խաչ Եկեղեցին Իւսկիւտարու, ուստից հանգուցելոյն մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ինչպէս յայտնի է Մեծազարդ Ազգայնոց, Հոգաբարձութիւնս Ազգային Հիւանդանոցի մատակարարութեան Պուտճէի տարեկան 1000 Օսմ. ոսկւոյ բացը գոցելու համար Պարահանդէս տալու սովորութիւն ունէր։ Սակայն այս սովորութիւնն զանազան պատճառներով վերցնել հարկ տեսնելով նորա տեղ տարեկան հանգանակութիւնն հաստատեց, զոր հինգ տարի ի վեր կը շարունակէ։

Արդ, Հոգաբարձութիւնս վստահ բարեպաշտ և ողորմած ազգայնոց վրայ, այս տարի ևս զայն շարունակել որոշած ըլլալով, կը յուսայ որ ոչ միայն հինգ տարիէ ի վեր հանգանակութեան մասնակցողք, այլ և ուրիշ բարեսէր ազգայինք ևս սիրով անհատանգանակութեան, հետեւապէս Հոգաբարձութիւնս կարող պիտի լինի լիովին խնամել և պատսպարել 700էն աւելի ազգայինք։

Ի դիմաց Հոգաբարձ. Ազգ. Հիւանդանոցի.

Ադենարդիր Ադենապետ

ՏԻԳ. ԿԻՒՄԻՒՇԿԵՐՏԱՆ ՄԻՔ. ՅԱԿՈՐԵԱՆ

ՅՈՒՅԱԿ ԱՌԱՋԻՆ

1886 դարուոյ Հանգանակութեան է նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի

(Մինչ ցայսր մարտի)

Մեծապատիւ Տեարք

Ալիքսան և Խաչիկ Խորասանճեան 864 դահ. արծաթ, Յ. Մ. Գ. Շամասանճեան 864, Անտոն և Խաչիկ Հաճեան 864, Պետրոս Միրասեէտի 540, Գառնիկ Սարգիսոֆ և Ընկ. 432, Յ. և Կ. Բայազիճեան 432, Յովակիմ Սատաքլուեան 432, Մ. Ղազար Մանուկեան 432, Գրիգոր Եվրէնեան 432, Բերովբէ և Երանոս Կիւմիւշեան 432, Պապիկ Քաչէրեան 432, Հմբարձում Թորոսեան 432, Կարապետ Հազարեան 432, Փուլճեան, Ճէզվէճեան և Արբաքեան 432, Սարգիս Թաշճեան 432, Մկրտիչ Անդրէասեան և Յովհաննէս Քասարճեան 270, Յարութիւն Տիւսկեան 270, Սարգիս Սիմոնոֆ և եղբարք 216, Յ. Մ. Կարապետեան եւ եղբարք 216, Խաչիկ Եղիազարեան 216, Յովսէփ Արովեան 216, Զէնոբ Հիսարլեան 216, Շնորհք Թաշճեան 216, Բարսեղ Խուպէսէրեան 216, Յովհաննէս Մանիպասեան 216, Օ. Սահակեան և եղբարք 216, Պօղոս Մաղուէլեան 216, Պօղոս եւ Բարթիկ Մնտիկեան 216, Կարապետ Թիրեանքեան 216, Դէրդր Գալանճեան 216, Մկրտիչ Ֆերմանեան 216, Երեւուտ Փափազեան 216, Գառնիկ Սերովբէեան 120, Միհրան Մ. Տէօքմէճեան 108, Գրիգոր Խնամիրեան 108, Օգսէն Ֆիւրքճեան 108, Բարսեղ Կիւլպէնկեան 108, Թովմաս Աւետիսեան 108, Մանուկ Բոչուճեան 108, Պօղոս Աստարճեան 108, Կարապետ Բէշլիմանեան 108, Կարապետ Տէրունեան 108։

(Շարունակեմ)

ՆՇԱՆԱԳԻՐՔ

ՀԱՅՑԵՐԻՆ ԵՒ ԳԱՂԴԻԵՐԻՆ

Ազգային քաջածանօթ վաստակաւոր խ Մ. Թահսանեան էֆէնտի հայերէն եւ գաղղիերէն գեղապարդեալ սքանչելի նշանագրեր գրած եւ փորագրած է քառածալ տետրակի մը մէջ, որ կը ծախսուի ի գին 5 ղրուշ։ Ամեն անոնք որ ֆանզլայի կամ պոստէի համար խառնամանեալ գրերու պէտք ունին, մեծապէս կրնան օգտիլ սոյն տետրակէն։

Կը վաճառուի Յ. Արամեան եւ Ընկ. վաճառատունն Կ. Պոլիս, Պահչէ–Գարու, Համիտիէ ճամբէսի, թիւ 34։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ Ի ԼԻՎԱՏԻԱ

Մայրաքաղաքս հասած մանաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ օսմանեան արտասովոր պատուիրակ Բարձր. Էտհէմ փաշա երեքշաբթի իրիկուն Լիվատիա ժամաներ է և երէկ, միջօրէին, Ռուսիոյ Վեհ. Կայսեր պիտի ներկայանար։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԻՇԽԱՆԻՆ ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՖԷՐՄԱՆԸ

Աւստրիական Թագաւորութիւնն Կայս. Հրովարտակին որ Արեւ. Բուլգարիի Կուսակալ կանուանէ զԱղեքսանդր Իշխանն եւ որոյ ընթերցումն հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ Շաբթի փաշայի միջոցաւ ի Սոֆիա։

Ըստ տրամադրութեան Պէրլինի Դաշնագրոյն և Արեւ. Բուլգարիի գաւառին վերարերեալ համաձայնութեան, որ կնքուած և հաստատուած է յիշեալ Դաշնագրին ստորագրող Տէրութեանց ներկայացուցչաց կողմէ որք ի Դեսպանախորհուրդ գումարեցան Մեր Մայրաքաղաքին մէջ և Ձեր Բարձրութեան հաղորդուած է Մեր Մեծ–Եպարքոսութեան կողմէ, որոշուեցաւ Ձեր իմաստութեան եւ հաւատարմութեան վստահիլ այդ գաւառի կուսակալութիւնն։

Այս որոշումն Մեր վաւերացման մատուցուած լինելով, հարկ համարեցինք այն վստահութեամբ զոր հետզհետէ կը տածենք Ձեզ նկատմամբ, այս վերջերորդ օրն Բէճէպ ամսոյ 1303 տարւոյ, տալ հրամանագիր մը որոյ համեմատ Արեւ. Բուլգարիի գաւառին վարչութիւնը կը վստահիմք Ձեր արժանեաց և կարողութեան։ Հետեւաբար, Մեր ներկայ Ֆերմանն որ կը յանձնէ ձեզ զայդ պաշտօն, յանձնուեցաւ կայսերական Դիւանին կողմէ։

Այսուհետեւ Ձեր Բարձրութիւն հոգ պիտի տանի այն իմաստութեամբ եւ անձնուիրութեամբ որ իւր յատկանիշներն են, բարւոք կառավարել յիշեալ գաւառն, ըստ Մեր վերհպատական կամաց, և իւր բոլոր ջանքերն ի գործ ածել, ըստ Մեր ամենայերմ փափագանաց, որպէս զի բարեկարգութիւն և խաղաղութիւն ապահովին յԱրեւ. Բուլգարի, ինչպէս նաեւ ապահովին անխտիր բոլոր բնակչաց բարեկեցութիւնն և երջանկութիւնն, որով կը գործադրէք վերոյիշեալ համաձայնութիւնն եւ եւս առաւել կը հրաւիրէք Մեր կայսերական բարձր համակրանքն։

Այս հրամարակի պատճէններն Արեւ. Բուլգարիի գաւառին բոլոր կառավարիչներուն հաղորդուեր են՝ յանձնարարուելով որ ըստ այնմ վարուին այսուհետեւ։

* * *

Ադեքսանդր Իշխանն՝ իշխան Պուլկարիոյ և կուսակալ Արեւ. Բուլգարիի, այս երեքշաբթի օր հանդիսաւորապէս Փիլիպէ մտեր է, համակրանաց ընդունելութիւն գտնելով ժողովրդեան կողմէ։

Ն. Բարձրութիւն պուլկարական Մայր եկեղեցւոյն մէջ գոհաբանական աղօթից ներկայ գտնուելէ յետոյ, կառավարական պաշտօնատան մէջ ընդունելութիւններ է քաղաքային և զինուորական պաշտօնական մարմնոց չնորհաւորութիւններն։

Երեկոյին, շքեղ լուսաւորութիւնք կատարուեր են ի պատիւ Իշխանին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնքէ առնուած մանաւոր հեռագիրք նպաստաւորեն խաղաղութեան պահպանման և կը ծանուցանեն թէ ի մասոյ պիտի հրատարակուի արքայական Հրովարտակ մը որ հրամայէ ցրուել հելլէն զօրաց։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒ

Յունական թերթերը մեծաւ գոհութեամբ կը հրատարակեն Վեհ. Սուլթանի մէկ նոր չնորհն։

Ն. Վեհափառութիւն տեղեկանալով որ Ֆէնէրի Պատրիարքարանի Ընտուկն անձուկ վիճակի մէջ կը գտնուի, բարեհաճած է 1,000 օսմ. ոսկւոյ գումար մը զրկել Ամեն. Տ. Յովակիմ Դ. Պատրիարքին, զատկական տօնին առթիւ Պատրիարքարանի ծախքերը թեթեւցնելու համար։

Այս գումար Ն. Սրբազնութեան յանձնուեցաւ աւագ շաբաթ երեկոյին, Եէնիխիւնեա Տիմիթրաքի էֆէնտիի միջոցաւ։

Վեհ. Սուլթանը գնահատելով իւր թիկնապահներէն Ֆերիզ Բիզա փաշայի բարւոք ծառայութիւնները, ծանրագին ժամացոյց մը նուիրեց Ն. Վսեմութեան։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔՈՅ

Կայս. կառավարութեան և Օսմ. Պանքային միջեւ առկախ հաշւոյ քննիչ ծանձնաժողովը նախընթաց օր նիստ ըրաւ կայս. Գանձուն պաշտօնատան մէջ, ընդ նախագահութեամբ Վսեմ. Յակոբ փաշայի։

Լեվանդ Հէրար կը ծանուցանէ թէ, ըստ ամենայն հաւանականութեան, Գանձնաժողովը ինչ ինչ բարեփոխումներ պիտի առաջարկէ Պանքայի ծրագրոյն վրայ, բայց այս վերջինը տրամադիր չերեւիր որ և է բարեփոխումի ընդունելու։

ԱՆԳԼ. ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Անգլ. դեսպան Սբը Էտ. Թորնթըն վաղը գիշեր չքեղ հացկերոյթ մը պիտի տայ, որուն հրաւիրուած են դեսպանական մարմինն, օսմ. նախարարք և պետական բարձրաստիճան անձինք։

Նախընթաց օր մայրաքաղաքէս մեկնողն ո՛չ թէ Անգլ. դեսպան Սբը Էտ Թորնթընն էր, որպէս ծանուցինք երէկ թիւրիմացութեամբ մը, այլ դեսպանին որդին Պ. Էտուարդ Թորնթըն որ Լոնտոն կերթայ։

ՊՈՇՏՈՆԵՒԻՑ ԱՄՍԱԹՈՇԱԿՆԵՐԸ

Այս առաւօտեան Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեր է վաւերացուցել Նախարարաց Խորհրդոյ որոշումն ի մասին կառավարական պաշտօնեից ամսաթոշակաց կանոնաւոր վճարման։

Նախարարաց Խորհրդոյ առաջարկած միջոցն էր, ինչպէս կը յիշուի, Այոընի, Պրուսայի և Բարասիի գաւառաց և Երուսաղեմի Միւթեսարրֆութեան եկամուտներն յատկացուցնել այդ նպատակին, տեղական ծախքերն հոգալէ յետոյ։

Կայս. Իրատէի եղնելուն վրայ, առկախ ամսաթոշակաց հաշիւները պիտի կարգադրուին անցեալ տարիէն սկսեալ։

Այս օրերս մէկ մէկ ամսական պիտի վճարուի կառավարական պաշտօնեից և ելմտական 1301 տարւոյ դիւղեալ ամսաթոշակները վճարուելէ յետոյ, պիտի ձեռնարկուի 1300 տարւոյ ամսաթոշակաց վճարման։

Թուրէ կըսէ թէ այս կարգադրութեան ազդեցութիւնն այժմէն սկսած է զգալի լինել, ըստ որում 1301 տարւոյ ամսաթոշակներն զորս սեղանաւորք դժուարաւ եւ բարձր գներով կը գնէին, երեկուընէ սկսեալ մէկ Մէճիտը երեսուն դրուշի հաշուով զեղչուիլ սկսած են և սեղանաւորք իրենք կ'առաջարկեն եղեր այժմ 1301 տարւոյ յուլիսի, օգոստոսի եւ սեպտեմբերի ամսաթոշակաց զեղչումն։

ՀՕՐԱՆԻ ԳՈՒԱՌԸ

Այս օրերս Պէրութի և Դամասկոսի մէջ զրոյց ելեր է թէ Հօրանի գաւառին մէջ ապստամբութիւն ծագեր է և մինչեւ իսկ Միւշիր Հիւսէին Ֆէվզի փաշայի փոխժամանակ ի Սուրիա ուղեւորութիւնն այս պարագային վերագրուեր է։

Սակայն յիշեալ զրոյցք բոլորովին անհիմն են և Հօրանի մէջ խաղաղութիւնը բնաւ վրդովուած չէ։

Լ. Թէրէտ Պէրութի Հ–էֆէնտի Ել–Դէրլը լրագրէն առնելով կը ծանուցանէ թէ այս անհիմն զրոյցք իրենց ծագումն առած են յոյժ անչնչան միջադէպէ մը որ չափազանցուելով տարածուեր է չարամիտ անձանց կողմէ։

Հօրանի Տիւրզի Շէյխերէն Քասէմ էլ–Հալէպի անուն անձ մը իւր ընտանեօք և քանի մը կուսակիցներով Մէսմիա և Շաարա գիւղերը գնացած էր հող մշակելու համար։ Տեսնուելով որ Լէճայի (որոյ բերանը կը գըտնուին յիշեալ գիւղերը) Պէտէվիքչէին թոյլ տար որ Տիւրզի Շէյխերը բնակութիւն հաստատեն ի Շաարա եւ Մէսմիէ, անմիջապէս զինուորական զօրութիւնք կը զրկուին երկու կուսակցութեանց միջեւ կռիւն արգիլելու համար։ Արդէն, անոնցմէ ոչ մին իշխանութեանց դէմ ապստամբելու միտքունի եղեր։

Այսու հանդերձ, Տիւրզի Շէյխերը Դամասկոս երթալով, Սուրիոյ Կուսակալին ներկայացեր են իրենց հնազանդութիւն յայտնելու և կայսերական ներողամտութիւն հայցելու համար։ Միւս կողմէ այդ Շէյխերու կուսակիցները բոլորովին հեռացեր են Մէսմիէ և Շաարա գիւղերէն ուր մտեր են կայս. զօրքերը։

ՕՍՄ. ԾԽՕՈՅԹ

Գերմանական լրագիր մը հետեւեալ ծանօթութիւնները կը քաղէ օսմանեան Բէյժին կողմէ վերջերս հրատարակեալ տեղեկագրէ մը որ ցոյց կուտայ մէկ տարուան մէջ ի Թուրքիա մշակուած ծխախոտի քանակութիւնն։

Ալպանիա և Եպիրոս	1,400,000 օխ.	5 ղ.էն
Թրակիա	2,200,000 »	5 »
Մակեդոնիա	7,600,000 »	15 »
Տրապիզոն	7,000,000 »	5 »
Փոքր–Ասիոյ ուրիշ դաւառները	4,800,000 »	4 »
Սուրիա և Պաղեստին	2,400,000 »	6 »
Կղզիները	1,800,000 »	4 »
Գումար	27,200,000 օխա	

Յիշեալ տեղեկագրէն կ'երեւի նաեւ թէ ամեն տարի Թուրքիայէն հեռանալ քանակութեամբ ծխախոտ դուրս կը հանուի։

Յունատրո–Հունգարիա 3,000,000 օխա։ Յունգլիա, Համբուրկ և Պրէմ 1,600,000։ Իտալիա 300,000։ ի Ֆրանսա 100,000։ ի Ռուսիա 2,500,000։ ի Ռումանիա 500,000 Յեգիպտոս 2,000,000 օխա։

Գումար Թուրքիայէն արտածեալ ծխախոտին, տարին 10,000,000։

Յունաստանի թագաւորը Ս. Փիկչի պատուանշանի երկրորդ աստիճանն ընծայեր է Լիբանանու կուսակալութեան ընդհ. քարտուղար Ֆիւբէլեան էֆէնտիի եւ Պէրութի կուսակալութեան թարգման Արամեան Յովսէփ էֆէնտիի։

Ազգ. Պոլսոյ կուսակալութեան քարտուղար–թարգման Հաների պէյ Նիքոլայէֆի օսմ. հիւպատոս անուանեցաւ։

Կրէտէի քրիստոնեայ բնակիչք վերջերս հանրագրով մը խնդրած էին կուսակալ Սալա փաշայէն՝ հարկ եղած ձեռնարկներն ընել որոց քով որ հարկ է, որպէսզի Կղզւոյն յոյն Մէտրապոլիտ Տ. Տիմոթէոս որ Ֆէնէրի Սինոդին անդամ ընտրուած է երկու տարւոյ համար, արդի պարագայից մէջ չ'հեռացուի իւր պաշտօնատեղիէն։

Սալա փաշա այս հանրագիրն հաղորդեր է Բ. Դրան, խնդրելով որ յանձնարարուի Ֆէնէրի Պատրիարքարանին՝ Կրէտէի Մէտրապոլտին տեղ ուրիշ եկեղեցական մ'ընտրել յանդամակցութիւն Սինոդին։

Լ. Թէրէտ կ'իմանայ թէ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն հրաւիրուեր է պատրաստել հաշիւն այն ծախսուց որք պիտի պահանջուին Արեւելեան Երկաթուղեաց ընկերութենէն, իւր գիծերը պէտք եղած վիճակի մէջ դնելու համար, համաձայն չորից պատուիրակաց պայմանագրութեան ինչպէս նաեւ անցեալ դեկտեմբերի մէջ կայս. կառավարութեան և Պառոն Հիրշի միջեւ կնքեալ պայմանագրոյն։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն ի պատասխանի Բարձր. Մեծ–Եպարքոսի այս հրաւէրին յայտարարեր է թէ կարելի չէ վերջնապէս որոշել յիշեալ ծախքերը մինչեւ որ դեկտ. 22 ի պայմանագրոյն տրամադրած մասնագիտաց յանձնաժողովը չկատարէ իւր քննութիւնները։

Ծանուցինք արդէն թէ Արեւ. Բուլգարիի դաւառին մէջ պաշարման վիճակին բարձմամբ, քանի մը խափանեալ թերթեր վերսին հրատարակուիլ սկսած են։

Սոլէյ–Էթլէյ, որ կը հրատարակուր Ֆրանսերէն և յունարէն լեզուաւ, հետեւելով իւր նախկին ուղղութեան, փոքրամասնութեան շահերը կը պաշտպանէ։

Իսկ Նոյոնէ Կլաս և Սվէտոնէնիէ պուլկարական երկու լրագիրք բուռն պայքար մը կը մղեն ընդդէմ Պ. Բարավէլոֆի։ Առաջինը կը պնդէ թէ երկիրը մեծապէս վնասուեցաւ սեպտ. 18ի յեղափոխութեամբ և թէ ժողովրդէն չպիտի յոյսնի իւր դժգոհութիւնն արտայայտել ցոյցերով։

Երկրորդը կը յանդիմանէ նախարարաբապետն ու իւր կուսակիցները, թէ ազգին կամքը չեին հարցուցած, թէ ոտնակոխ կ'ընեն քաղաքացւոց իրաւունքները, թէ ամեն կերպ բռնութիւն ի գործ կը դնեն իշխանութեան գլուխ մնալու համար։ Սվէտոնէնիէ կը յարձակի նաեւ Անգլիոյ վրայ, որ, կ'ըսէ, կարծեց թէ պիտի կարենայ Զուլուստան մը, Պիմանիա մը ընել զՊուլկարիա։

Աւելորդ է ըսել թէ այս երկու թերթեր ալ նպաստաւոր են ռուսական աշխարհավարութեան։

Ընդդիմադիր կուսակցութեան ուրիշ մէկ թերթը, Բլաս, Զիրքանէն նամակ մ'ստացած է, որ մանրամասնաբար կը նկարագրէ այն զեղծումներ և չարիքներ զորս ի գործ կը դնէ տեղավոխական շարժումէ մը յառաջ եկած իշխանութիւն մը։ Ժողովրդեան բողոքոյ ձայնը խեղդելու համար, տեղւոյն քաղաքապետն ոստիկանաց միջոցաւ անխնայ քանակոծել տուեր է շատ մը գիւղացիներ և Պերկովայի մէջ քանի մ'օր բանտարկել տուեր է զանոնք (Մէտէրիոյ)

Պ. Եանի Սթէֆանովիչ Շլիձէի Լոնտոնէն մայրաքաղաքս եկեալ ներկայ գտնուելու համար այն հոգեհանգիստեան արարողութեան որ յառաջիկայ կիւրակէ օր պիտի կատարուի Բերայի Ցունաց Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ, ի յիշատակ իւր հանգուցեալ հօր՝ մեծանուն սեղանաւորին։ Նմանապէս Իտալիայէն մայրաքաղաքս կուգայ Պ. Տէմէթրիոս Սթէֆանովիչ իւր որդիական պարտականութիւնը կատարելու համար։ Այս վերջինը Բլաղօվէնի մայրանոցը կը գտնուի այս պահուս, ուր քարանթինա կապասէ։

Անկէ առաջ, Գարատաղի Իշխանը Զէթինէյի մէջ դեռին մը նուիրած էր օսմանեան դեսպանատան յատուկ չէնքի մը կառուցման համար։ Արդ, յիշեալ չինութիւնն աւարտած լինելով, Իշխանն այս օրերս անձամբ դեսպանատուն երթալով այցելեր է նորակառոյց չէնքն եւ անդ ճաշեր է։ Այս առթիւ, յիշեալ դեսպանատան բոլոր պաշտօնեայք պատուանշաններ ստացեր են։ Նեքօլա Իշխանը դեսպանատունէն մեկնած պահուն, մեծ դահլիճն ճակատը դրուած կայսերական Թագային ներքեւ կախեր է Տանիլայի մեծ պատուանշանն։

Օսմ. Պանքային Փարիզի վարչութեան նախագահ Պ. Անտրէ ի մօտոյ մայրաքաղաքը կսպասուի։ Կըսուի թէ այս ուղեւորութիւն կը վերաբերի Օսմ. Պանքային եւ կայս. կառավարութեան միջեւ առկախ հաշւոյ կարգադրութեան խնդրոյն։

Կայս. հրամանաւ, Առողջապահական Խորհրդոյ դեր–նախագահ Հաֆի Արիֆ պէյ Մէքքէ պիտի երթայ, ուխտագնացութեանց ժամանակ առողջապահիկ միջոցներու գործադրութեան անձամբ հսկելու համար։

Զինուորական արտաքոյ կարգի ծախուց դիմադրելու համար վերջերս լրջաբերութեան հանուած օսմ. տոկոսաւոր արժեթղթերէն 250,000 դրուշի չափ Մանասթիրի նահանգը ղրկուած է։

Հէքքեարիի ժողովուրդն 1830 հատ Խբբա և 650 ձեռք ճերմակեղէն նուիրած է ի նպաստ կայս. զօրաբանակաց։

Սեբաստիէն քիչ հեռաւորութեամբ երկաթուղւոյ գծին ուղղութեամբ հոսող Կալիքիս գետակն ապրիլ 4ին յորդորելով, բազում վնաս պատճառեր է շրջակայ դաշտերէից։ Ողղունք այնքան սաստիկ եղեր են, որ ջուրերն առեր տարեր են քանի մը գիւղացիք որք կրցեր են ազատիլ ի վերջոյ։ Զուրը մէկ մեծ բարձրութեան հասեր է արտերուն մէջ, ծածկելով շատ մը տուներ և հացդրդակցութիւններն ընդհատելով։ Կին մը որ դաշտին մէջ մնացած էր ողողմանց պահուն, մեծ դժուարութեամբ կըրցեր է ազատիլ սալաբարձի մը միջոցաւ։ Կը կարծուի թէ գաւառին ներսերն յորդ անձրեւներ տեղացեր են։ Երկաթուղւոյ գիծն ալ մասնակի վնասներ կրեր է եւ ապրիլ 3ին Սեբաստիոյ ապատուած վաճառաբարձ կառախսումն հարկադրուեր է Կրածքոյի կայարանը կանգ առնուլ։

ԱԶԳ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏԱՅԻՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը նկատելով որ Բուլգարիի երկաթուղեայ արժէթղթոց 12է մինչեւ 23 թիւ կտրոններու մէկ քանիները կորսուած են, նկատելով որ այս կտրոններու փոխարէն ուրիշներ տրուելուն առթիւ եղած տուժածախի գործողութեանց մէջ դժուարութիւնք կը ծագին եւ նկատելով որ կտրոններու թիւերն արժէթղթոց թիւերուն եւ կամ փոխանակելի կտրոններու թիւերուն չեն համապատասխաներ, այդ արժեթղթերը կանոնաւորելու համար որոշած է որ արժէտեարը վերադրեալ կտրոններու զեղչեալ գինը դրամով և կամ ուրիշ կտրոններու փոխանակութեամբ վճարեն։

Հետեւաբար կը ծանուցուի բոլոր արժէտեարց որ իրենց ունեցած այդ կարգի արժեթղթերն Օսմ. Կայս. Պանքայի Պոլսոյ ճիւղին ներկայացնելով դնեն յատուկ դրօշմով, վճարելով իւրաքանչիւր կտրոնի արժէքն 1 Ֆրանք 40 սանթիմ և 60 Ֆրանք ալ աւելի իբրեւ դրօշմի տուրք, ընդամենն երկու Ֆրանք իւրաքանչիւր պակաս կտրոնի համար։ Մի միայն 60 սանթիմ դրօշմի տուրք վճարել երբ դրօշմի տեղ ուրիշ կտրոններ տրուին։

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕՐ. ՄԱՐԹԱ ԲԷՄԷՐԳ

ԲԵՐԼԻՆ, 16 ապրիլ

Շատ քիչ անգամ կը պատահի որ ճշմարիտ տաղանդ մը, երաժշտական ճշմարիտ հանճար մը այդ եղէգ կ. Պոլսոյ։ Այս անգամ բացառութիւն կայ, և Օր. Բէմմէրգ, Սաքսոնիոյ արքունեաց մեծ Բիանիսդն, մականուանեալ Թագուհի Դաշնակի եւ աշակերտ Դաշնակի Թագաւորին, Ֆրանց Լիզթ յառաջիկայ հինգշաբթի մայրաքաղաքս պիտի տայ համերգ մը Նուագահանդէս մը պիտի տայ Թէօթոնիայի սրահին մէջ։ Երաժշտական մեծ դէպք մ'է այդ Պոլսոյ համար, բայց՝, Աստուած իմ, փիշտ անտանելի փոքրիկ Բայ մը կայ, — հասարակութիւնը պիտի կրնայ գնահատել նմանօրինակ մեծ արուեստագէտ մը, և պիտի ընէ անոր այն փայլուն եւ խանդավառ ընդունելութիւնն զոր նա գտած է ամենուրեք յԵւրոպա, ամեն մայրաքաղաքաց մէջ, դեռ վերջերս իսկ ի Գոբէնհակ ուր, ի բաց առեալ տասն նուագահանդէսներու մէջ ստացած բաղաթիւ դափնիները, Տանիմարքայի Թագաւորը նմա չնորհեց Արուեստից Միասնոյ, զոր յետ պսորիկ մեծանուն արուեստագէտը պիտի կրէ Տանիպրոյի և Պարոն Լէյէնի ժապաւէններուն քով։ Հասարակութիւնը պիտի գիտնայ հարկ եղած պատուոյն և քաջալերութեամբ մեծարել այդ մեծահռչակ արուեստագէտն։ Ասոր համար է որ պարտ անձին կը համարիմ դիմել Աբէ–Նէլէի Խմբագրութեան՝ հասարակութեան եւ

ՏԱՐԵՐՔ

ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

(Ամէնից դպրոցներուս համար)

ԱԶԱՏ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Այս գործ որ քաղուած է Լիէժի օրիորդաց բարձր Ուսումնարանի Ուսուցչի Պ. իս. ՔուբՔիրչլմաէրի Տարբեր Առողջաբանութեան անուն դասագիրքէն որ հրատարակուած է նշանաւոր վարժուհիներու հաւանութեամբ և խնդրանօք, իբրեւ արդիւնք հաւուն ուսումնասիրութեան և փորձառութեան, կրնայ օգտակարապէս յարմարիլ նաև մեր ազգային իդական վարժարանաց։

Գին 4 դահ. արծաթ

ԼԱՄԱՆՀԱՅՄ

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԻՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ընդհ. Գործակալութիւն Պոլսոյ

Տ. Լեզու եւ Վէրնոր սրտէ

Ի՛ապահովագրեն ամեն կրօնքներ և ծըրարներ որը կը պարունակեն դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, դրամատոմսք, գոհարք եւ, յանձնուած ամեն ապդի թղթատարական Վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։ Վերոյշեալ ապահովագրութիւնք եռաշաբաթեայ են Մանհայի կողմի յանուն դրամատէրց խմբակի մը այր դրամագլուխն է 30,500,000 ֆրանկ։

Ի՛ապահովագրեն չորեքնաւոր, կառախմբով, և մեծ ու փոքր երթեւեկութիւն ընող առագաստանաւերով փոխադրեակ ապրանքներ։

Գիներն և պայմաններն յոյժ չափաւոր։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Գ. Գ. ԼԸՊԷ ԵՒ Վ. ԻՔԹՐՈՐ ՈՐԴԻ

Պոլսոյ ընդհանուր գործակատարք «Մանայմ Ապահովագրական ընկերութեան։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ Մարիս Էլին, այսինքն յառաջիկայ չորեքթի օր, տեղի պիտի ունենայ իտալական Կարմիր Խաչի փոխառութեան վիճակահանութիւնն, ընդ բարձր հովանաւորութեամբ իտալիոյ Թագաւորին և Թագուհւոյն և երաշխաւորեալ իտալական կառավարութենէն։

Բուն արժէքդրին գինն է 150 ղուրուշ։ Իսկ շահուց ամբողջութեան իրաւունք ունեցող տոմսին գինն է 20 և բաւորդինը 5 ղուրուշ։ ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 200,000 Ֆրանք։ 613 թիւեր եւս պիտի շահին զանազան գումարներ։

Նոյն օր տեղի պիտի ունենայ Աւստրիոյ Կարմիր Խաչի վիճակահանութիւնն, ընդ բարձր հովանաւորութեամբ Աւստրիոյ Կայսեր և Կայսրուհւոյն։ ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ, 25,000 Ֆիորին։ Ամբողջ տոմսին գինն է 5 Ֆրանք։

Դարձեալ նոյն օր տեղի պիտի ունենայ հելլենական փոխառութեան վիճակահանութիւնն, երաշխաւորեալ Յունաստանի Ազգային Պանքայէն։ 9 թիւեր պիտի շահին ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 70,000 Ֆրանք։ Ամբողջ տոմսին գինն է 16 և բաւորդինը 5 ղուրուշ։

Այս Տոմսերը կը ծախուին զատ զատ կամ Երեք Փոխառութեանց տոմսերն ի միասին 60 ղրուշի, այնպէս որ գնորդն բաղդին կամօք կրնայ շահիլ 325,000 Ֆրանք կամ 14,000 օսմ. ոսկի։

Այս նպաստաւոր առիթէն օգուտ քաղել ուզող անձինք պարտին դիմել Ժ. Ա. ԾԱՆԵԹԹՈՅԻ դրամատունն, Ղալաթիա, Գոմիսիոն խան, թիւ 18։

1—3

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Պէրլին, 27 ապրիլ

Պիզմարք իշխանին անդրանիկ որդի Հերբերթ Ֆոն Պիզմարք կոմսն հիւանդ է թոքատապէ։

Հռոմ, 27 ապրիլ

Երէկ, ի Պրէնտիզի, չորս հոգի բռնուեցան հնոտախտ։ ոչ ոք մեռաւ։

Լոնտոն, 28 ապրիլ

Պաշտօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ հնոտախտ ծագած է Պիրմանիոյ անգլիական զօրաց մէջ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 17 ապրիլ

ԸՆԹԱՑԻՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

ամիս Լոնդոնի վրայ (պանքայի)	...	111 1/4
3 » » » (վճռական)	...	110 7/8
3 » Բարիզի » (պանքայի)	...	22 65
3 » » » (վճռական)	...	22 72 1/2

ԸՆԹԱՑԻՔ ԱՐԾԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քօնսոլիտ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Մեծ. Դ. Սերի		16 23
Գօրային գոցուէլէն վերջը	»	16 22
Բերլին մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	16 18
Բարձրագոյն գին		16 18 1/2
Նուազագոյն »		16 18
Կէս օրին		16 18
Փոխառութիւն 1858)		
» 1862) A. Սերի		24 20
» 1860)		
» 1863) B. »		15 35
» 1872)		
» 1865)		
» 1869) C. »		16 18
» 1873)		

Ինիֆիէ եգիպտական

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	...	77 15
Այս առաւօտ բացուեցաւ	...	77 10
Կէս օրին	...	77 10

ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՈՒԹ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգ.Լ.	3 17
Քրէտիթ ժէնէրալ	Օսմ. »	5 30
Գանք օք Գոնս	» »	4 20
Սօս. Շանժ է վալէօր	» »	3 15
Թրամուէյ	» »	285
Բուժիլիի երկաթուղի	Ֆր.	37 75
Օպլիկասիոն աք Բրիօրիթէ	»	—
Բաշինեթուղթ Լաբրիսմի	»	55

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	կշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	88 5
Անգլիական ոսկի	»	110 25
Բօլ. Խրէերիալ	»	90 20
Քրիմից	»	54 20
Դուալի թղթագրամ	»	9 09
» արծաթ	»	89
Ֆիորին	»	8 32
Պէօ. արծ. (տարբ.)	»	107 37
Վեցնոց	»	102 25
Հինգնոց	»	102 5
Մէթալիք	»	98
Թասֆիկ	»	14

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 28 Ապրիլ, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քանսոլիտ		100 7/8
Օսմ. » Սերի Դ. բացուեցաւ		14 7/8
» » » գոցուեցաւ		14 7/8
» » » Ա.		25
» » » Բ.		16
» » » Գ.		14 7/8
Օթոման 1874		70 1/4
փոխառութիւն 1877		83 3/4
Գանք Օթոման		11
Ռուսական փոխառ. 1873		99
Եգիպտական միացեալ (ինիֆիէ)		69 3/4
» առանձն. (բրիմիլէժիէ)		92 7/8
Տարբ Սանիթ		68
Յօսմանիա (փոխառ. Լիոնիլ)		93 3/4
Հունգարական պարտաթուղթ 40/0		— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		— —

Վիէննա, 28 Ապրիլ, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ		126 25
Օսմանեան երկաթուղի		18 20

Բարիզ, 28 Ապրիլ, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0		109 80
» » 3 0/0		84 72 1/2
Օսմանեան քանսոլիտ Սերի Դ. բացուեցաւ		14 97 1/2
» » » գոցուեցաւ		14 97 1/2
» » Սերի Բ.		15 70
» » Գ.		15 10
Օսմանեան երկաթուղի		3 87 1/2
» Բէյրի բաշինեթուղթ		— —
Գանք Օթոման		528 75
Դրէսմի Լիոնէ		527 50
» Ֆոնսիէ		1353 75
Բաշինեռամն Լիոնի		1232 50
Սուէզի ջրանցք		2130
Ռուսական 5 0/0 1877ի		101 1/2
Իտալական Ռանթ		97 72 1/2
Եգիպտական միացեալ		350
Դպանիական (արտաքին)		57 1/4
Բրիօրիթէ Թիւրք		365
3 0/0 Հելլենական		280
Զէք Լոնդոնի վրայ		25 14

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 28 Ապրիլ, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0		109 75
Օսմանեան քանսոլիտ Սերի Դ		14 85
Եգիպտական		350

Ս. ԳԻՒՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԱՄԱԹԻՈՅ

Ահաւոր հրդեհն 1866 ի ամբողջ Սամաթիացւոյ նիւթական տան հետ լափեցեալ նաեւ նորա բարոյական հոգեւորն, զոհ-յակատն Ս. Գէորգ՝ հանդերձ եկեղեցակներով, վարժարաններով եւ ընտիր ձեռագրովը ու տպագրովը ճոխ թանգարանաւն։

Սամաթիացիք հրդեհէն մի քիչ վերջ առանց իսկ ուշադրութեան առնելու իւրեանց այրացաւեր վիճակ՝ յառաջիմական եռանդեամբ իւրեանց ձեռնարկեցին ի շինութիւն երկսեռ վարժարանացն և յաջողեցան ներկայ հոյակապ շէնքերն բարձրացնել շնորհիւ այն բարերարաց՝ եկեղեցական թէ աշխարհական, որք նիւթապէս և բարոյապէս սատար հանդիսացան, և որոց անենեցուն սիրերի անուանք յաւէրժ պիտի յիշատակուին օրհնութեամբ։

Եւ որովհետեւ ոչ միայն Սամաթիացւոյն այլ ամբողջ Ազգին արժանապատուութեան դէմ էր երկու հոյակապ վարժարանաց միջոցն եկեղեցին տեսնել այնպէս աւերակ՝ ուստի ըստ բուռն փափաքանաց ժողովրդեան և ըստ խրախուսանաց և քաջալերական խոստմանց ողբացեալ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքի, որ ապահովեալ էր Ազնուաշուք Մ. և Յ. Յակոբեան առաքինասէր եղբայրներէ՝ թէ պիտի վայելեմք եւ ի նոցունց զկարեւորն օժանդակութիւն, ձեռնարկեցինք եկեղեցւոյն հիմնարկութեան յամին 1884 ապրիլ 22։

Հակառակ հիմանց շինութենէն վեր եղած յուսահատական դժուարութեանց, այնպէս որ հարաւային կողմն պեղումն մինչև 18 կանգնոյ խորութեան հասաւ, ամենայնի յաղթող հանդիսացաւ աշխատութիւն, յորում գովելի բաժին մ'ունեցան մեծամասնութիւն Սամաթիացւոց, Պատ. Թաղ. Խորհուրդն եւ շինութեան Մասնաժողովն՝ արժանի շնորհակալութեան։

Անցեալ տարի երբ վերսկսաւ շարունակութիւն շինութեանն՝ Ազնուաշուք Մ. և Յ. Յակոբեան եղբարք ըստ իւրեանց խոստմանց չզլացան իւրեանց օժանդակութիւններն հետզհետէ։ Յաստիճ է ըսել ոսկոյն ԲԼ նոցին Ազնուաշնութեանց այս քարտ օժանդակութեան սիրալի ընթանալեաց։ Կարգաւորեցաւ ԲԼ այլ ևս եկեղեցին մինչեւ Ազգ. Յոյսիթեան պէտք չունեն։ ուստի հանգանակութիւնն սկսաւ կողմն ի կող ընթանալ, հետեւաբար բաղումք ի Սամաթիացւոց իրենց ստորագրեալ դումարն կատուցանելու, ինչպէս նաեւ խիստ բաղումք ի ձեռնէս ազգայնոց մայրաքաղաքիս հանգանակութեան մասնակցելու մասին անփոյթ գտնուեցան։

Արդիւնք այս սխալ ըմբռնման այն եղաւ՝ որ այսօր Ազն. Յակոբեան եղբարք արդէն իրենց նպատակէն աւելին մարած լինելով բնականաբար դադրեցուցին իրենց օգնութիւնն եւ Ազն. Յակոբեանց օգնութեան դադարմամբն դադրեցաւ շինութեան շարունակութիւնն գրեթէ աւարտելու մօտեցած պահուն։ զի շէնքի կամարի ծերն ամբողջացած՝ որմերն, յատակն եւ ատաղձի մասն մնացած է, իբր 6-700 ոսկւոյ դրծոյ 500 ոսկւոյ մօտ պարաքով մը։

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն արդէն ասկէ առաջ օրհնութեան յատուկ կոնդակաւ հրաւէր կարդացած է ամեն ձեռնհաս ազգայնոց մասնակցելու համար սոյն բարեպաշտական գործոյն հանգանակութեան։ Մեք Նորին Բարձր. Սրբազնութեան հայրական յորդորներն յիշեցնելով Հայ հասարակութեան ազդու կոչումն կ'ընեմք այն ամեն ձեռնհաս Ազնիւ Հայոց՝ որք տակաւին չեն մասնակցած հանգանակութեան, որպէս զի երբ Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ շինութեան հանգանակիչ Մասնաժողովս Պատուարժան անդամք վերստին դիմեն իրենց՝ զուարթերես և սիրայօժար մատուցանեն իրենց կամաւոր նաւէրներն՝ ինչպէս կը մատուցանեն ուրիշ պարագայից մէջ, որով ժամանակ աւարտի շինութիւնն և չմնայ կիսկատար յանօթ և ի նախատինս Հայ Ազգիս՝ որուն կը պատկանի նոյն չէնք։

Խոնարհ աղօթարար

ԳԷՈՐԳ Վ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

10 ապրիլ 1886 Սամաթիա.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ՔԱՂՈՒԱԾ

ՄՈՒՇ

Մարտ 19.—Մանուցուած էր թէ Մշոյ Ս. Յովհաննու վանուց Միաբան Արժ. Տ. Յովհաննէս վարդապետ Յակոբեան ի Մուսեռաթ ղրկուեցաւ, լուսաւորչականութեան դիմող Ասորիներն հովուելու համար։

Մուսեռաթ մի գիւղաքաղաք է Մէրտինի մօտեր Տիգրանակերտի կուսակալութեան ներքեւ։

Տ. Յովհաննէս վարդապետ այս անգամ փետրուար 19 թուականաւ մի գրութիւն Տիգրանակերտէն ուղղելով առ Գեր. Տ. Գրիգորիս Սրբազան, կը ծանուցանէ թէ յունվար 28ին Մուսեռաթ հասնելով մինչեւ փետր. 8 անդամացեր է, այլ սակայն տեղւոյն Ասորւոց խնդրանաց վրայ ի Տիգրանակերտ վերադարձեր է իւր հետ բերելով ասնոց մի հանրագրութիւն ուղղեալ առ Գեր. Արիստակէս Սրբազան և առ Բաղ. Ժողովն Հայոց Տիգրանակերտի։

Սոյն հանրագրով լուսաւորչականութեան դիմող Ասորիք կը խնդրեն օգնութիւն Մուսեռաթի մէջ մի եկեղեցի շինելու, մի վարժապետ, որ կարողանայ դասախօսել Տաճիերէն, Հայերէն և Արաբերէն, և Ասորի տիրացու մ'ալ իրենց քահանայ ձեռնադրել, քանի որ Հայկական ընթերցմունք անհասկանալի են մեզ կ'ըսեն ևն. ևն։

Միայն եկեղեցւոյ շինութեան համար կը պահանջեն 400 օսմ. ոսկի, վարժապետի մը ամսականը, իրենց պարագլուխներէն Հանէ Գաւոյեանն Առաջն. փոխանորդ կարդալ ի Մուսեռաթ և Հայ վարդապետ մ'ևս այդելու հովիւ, սոցա ամեն ծախքերն Հայերէն վճարուելու պայմանաւ։

Լուսաւորչականութեան դիմողներն են Մուսեռաթի մէջ գտնուած 100 տուն։ Աւելի Ասորիք և շրջակայ քանի մը գիւղերու բնակիչք։ Սուքա վշտանայով Մէրտինի Տէր Զաքրան կոչուած վանքը նստած իրենց Մարշիմունէն՝ բաժնուած էին ասորական եկեղեցիէն։ Տէր Յովհաննէս վարդապետ սոցա վարուց, բարուց և բնաւորութեան վրայ բաւական տեղեկութիւններ տուած է, զորս կանխահաս կը համարինք առայժմ հրատարակել։

Գեր. Տ. Արիստակէս Սրբազան Մուսեռաթցւոց խնդիրն ղրելով յԱզգ. Պատրիարքարան, հրահանգ խնդրեր է։

—Մեր բարեխնամ Առաջնորդ Գեր. Տ. Գրիգորիս Սրբազանն այս անգամ թէ՛ քաղաքիս հինգ թաղերն և թէ՛ բոլոր վանքերն ու վիճակներն յատուկ կոնդակներ ղրելով, դաւառիս թէ՛ թուրք թէ՛ քրիստոնեայ հասարակութեան յիշեցուց կայս. բարեխնամ կառավարութեան մինչեւ 1299 թուականն արքունի գանձուն պարտական եղողներուն մնացորդ պարտքերը թղթադրամով հատուցանելու եղած հրամանը, և բացատրելով Օգոստ. Կայսեր հայատակասիրութիւն, այս մեծ շնորհաց վերհուիչն ու բաղադիմի օգուտներն, յանձնարարեց որ հանապազ չդադրին աղօթելէ վասն երկարութեան կենաց Օգոստ. Սուլթան Համիտ Կայսեր։

ՍԵԲԱՍՏԻԱ

Մարտ 31 — Ամսոյս 23ին, Սեբաստիոյ հայ հասարակութիւնն իւր նշանաւոր անդամներէն մին կորցուց յանձին Մեծ. Յարութիւն էֆ. Գրիգորեանի, որ լեռ երկարատեւ և սոսկալի հիւանդութեան մը կնքեց իւր մահկանացուն, ի հասակի 33 ամաց, դառնակսկիծ վիշտ պատճառելով Սեբաստիոյ բովանդակ Հայութեան։

Հանգուցեալն ազգային այն մեծատանց կարգէն էր որը իրենց հարստութիւնը գիտեն գործածել յօգուտ իրենց ազգին։ Վարած էր երկար ատենները ազգ. պաշտօններ՝ միշտ յաջողակութիւն և մեծ տաղանդ ու հմտութիւն ցոյց տալով։ Ազգ. Երեսփոխան, Սենեբերիմեան ընկերութեան իրր մի ազդեցիկ և յոյժ գործօն անդամն, ոչ նուազ նպաստած էր Ազգ. վարժարանաց յառաջդիմութեան։ Իբր անդամ Թարգ. վարժարանի վերաշինութեան ցանձնաժողովոյ, մեծ փութաջանութեամբ աշխատեցաւ, եւ իւր ունեցած ժողովրդական մեծ համակրանաց շնորհիւ հրաւէր կարդալով մերձակայ հայ գիւղականաց, յաջողեցաւ շինութեան բաղում նիւթեր ձրիապէս փոխադրել տալ ի Սեբաստիա, և մեծապէս նպաստեց վարժարանին շինութեան։

Յուղարկաւորութեան հանդէսն կատարուեցաւ ամսոյս 24ին, ի ներկայութեան Գեր. Առաջնորդ Սրբազան Հօր, քահանայից, ազգ. ժողովականաց եւ այլ երեւելեաց։

Մայր եկեղեցւոյ մէջ Գեր. Առաջնորդ Սրբազան դամբանականաւ մը ներբողեց վաղամեռիկ հանգուցելոյն բարեմասնութիւնքն և առաքինութիւնքն։ Երկու դամբանական ճառեր եւս, մին Հայկունի էֆ. ի դիմաց Ուսումնական Խորհրդոյ, և միւսն Հայ-թաղի վարժարանի դասախօս Ս. Սարայտարեան էֆ. յանուն նոյն դպրոցի Հոգաբարձութեան, գերեզմանատան մէջ խօսեցան։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՏԳՂԻՍ, 4 ապրիլ

Ռուսումնարանների բացման խնդիրը շարունակում է զբաղեցնել Ռուսահայերի միտքը։ Ուստի բնական է որ ներկայումս ուրիշ հարցեր չջաչափելու միջոց չունիմ մեր հասարակական կեանքի մէջ։ Մինչեւ ցայժմ գրաքննիչները բարձրագոյն պատուէրի զօրութեամբ արգելում են թէ՛ հայ և թէ՛ ռուս լրագրների միջոցով բան տպագրել այդ հարցի մասին, թէեւ Մոսկուայի եւ Պետերբուրգի առանց դրաքննիչի թոյլտուութեան հրատարակուող թերթերը այդ մասին տպագրեցին զանազան լուրեր։ Ժողովուրդը այդ երեւոյթի վրայ հիմնուած զանազան ցաւալի ենթադրութիւններ է անում այժմ։ Էջմիածնի մէջ հրատարակուող Արարատ ամսագրի վերջին համարի մէջ այս մասին մի անորոշ տեղեկութիւն կար։ ամենքը սպասում էին որ Արարատի մէջ, իբրև Վեհարանի օրգան և իբրև Կաթողիկոսի թոյլտուութեան ներքեւ գտնուող մի հրատարակութիւն այդ հարցի մասին մանրամասն տեղեկութիւններ կը հաղորդէ ժողովուրդի միամտութեան համար, սակայն բաց ի մի փոքրիկ լուրէն, որով յայտնվում է որ դպրոցների բացման մասին բարձրագոյն թոյլտուութիւն է եղած, մաղթանքներ կատարելու մասին եղած կարգադրութիւններից ոչինչ չէ ասուած։ Իսկապէս ծանօթ չըլլաններին համար խնդիրը պարզ է, մեզ ուղարկուած պաշտօնական գրութիւնն է ռուսումնարանների բացման վերջին բացատրութիւնը։ ուրեմն կառավարութեան 84ի կանոններին աւելացրէք այդ կառավարական-պաշտօնական գրութիւնը, և դուք որոշ տեղեկութիւն կ'ունենաք այն հիմունքների մասին, որոց վրայ կը հիմնուին Հայոց բացուելիք դպրոցները։ Դատողութիւնները և եզրակացութիւնները ձեզ եմ թողնում։

Էջմիածնից գալիս են նամակներ, որոնք ջանք են գործ դնում աւելի լաւ բացատրելու այդ պաշտօնական թղթի մոռթ կէտերը։ ցանկանանք որ ամենայն կողմից լաւ հետեւանքի հասնինք։ այդպիսի դրութեան հասած ենք որ ցանկութիւններով պիտի ապրինք։ այս էլ ճիշդ է որ յիշելով վերջին 13 ամիսների պատմութիւնները, յիշելով Սինոդի բռնած դիրքը անցեալ տարի դպրոցների փակման ժամանակ, յիշելով հայ ժողովրդեան ցոյց տուած միակամ ցանկութիւնը, յիշելով դպրոցների այսքան ժամանակ փակ մնալը, յիշելով վերջին հետեւանքները, մարդ չէ կարողանում դրական եզրակացութեան հանել սառնասրտութեամբ։ Էջմիածնից տարածուող լուրերը ուզում են հաստատել որ ռուսումնարանները Զատկից յետոյ կը բացուին։ ինձ տուած տեղեկութիւնները, որոնք կէս-պաշտօնական բնութիւն ունին, հաստատած են որ Վեհափառը անպատճառ կամենում է այս տարի բանալ ռուսումնարանները, և թէ Զատկից յետոյ այդ մասին կ'առնուին հարկաւոր կարգադրութիւնները։ առ այժմ Էջմիածնի մէջ կազմուած ռուսումնարանական յանձնաժողովը շարունակում է դպրոցի ռուսումնական ծրագիրների և կանոնագրութիւնների կազմելը։ Այդ յանձնաժողովը կազմած են Պ. Պ. Նահապետեան և Մանդինեան, որոնց օգնում են Պ. Պ. Պալեան և Պալասանեան։ Կաթողիկոսը ինքը հսկում է այդ բանի վրայ և չնայած որ թէ՛ Էջմիածնում և թէ Էջմիածնից դուրս մեր եկեղեցական շատ գործեր պահանջում են շուտափոյթ հոգացողութիւն, բայց Վեհափառը ամեն բան թողած, միմիայն ռուսումնարանների խնդիրն է հոգում։ սպասենք մինչեւ որ այս խնդիրը վերջնականապէս կը լուծուի, եւ այն ժամանակ եղելութիւնը աւելի պարզ կը տեսնենք։

* *

Սովելոց Ցանձնաժողովի Տեղեկագրին հրատարակութիւնը և այդ Տեղեկագրի բովանդակութիւնը մեր լրագրութեան ուշադրութիւնը իւր վրայ դարձրեց։ «Վերջապէս», կարելի է ասել այդ Տեղեկագրի առիթով։ Ռուսահայերը անհամբեր սպասում էին տեսնել Սովելոց Ցանձնաժողովի գործառնութեան պտուղները, բայց զարմանում ենք Ցանձնաժողովի մի արարմունքի վերայ։ Ամեն տեղ և ամեն ժամանակ այդպիսի հաշիւներ հրատարակվում են հասարակութեան համար, այդ նշանակութիւն ունի հասարակութեան նուիրատուական առատութեան վերաբերմամբ և ապագայի համար, բայց Ցանձնաժողովը փոխանակ այդ տեղեկագրից մի քանի հարիւր օրինակ ուղարկելու, որ տարածուին ձրիաբար ռուսահայերի մէջ, որոնք ուժգին կերպով մասնակցել են այդ գործի մէջ, ուզում է այդ տեղեկագրերն էլ փողով վաճառել մի այսպիսի ժողովրդեան մէջ, որը իրաւամբ իւր տուած փողերի գործադրութեան հաշուին է սպասում։ Այսպիսի խնայողութիւն Ցանձնաժողովի կողմից աւելորդ է։ ցանկալի է որ Ցանձնաժողովը չտապէր այդ անելու։ մենք կարծում ենք որ Մշակ լրագրի խմբագրութիւնը, որ ահագին գումարներ հաւաքեց, կը համաձայնի այս տեղեկագիրը տարածելու իւր թերթի հետ։ Ցիշեցնում ենք, որ Ռուսահայերը սպասում են։

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

ՈՂԵԼԻՑ ԸՄՊԵԼԻՔ ԵՒ ՈՃԻՐՔ

Ֆրանսացի նշանաւոր բժիշկ մը այս նիւթին վրայ գրած է մասնագիտական ընտիր յօդուած մը, ուսկից կը քաղենք հետեւեալ մասերը։

Զափազանցութիւն ըրած չեմ լինիր եթէ ըսեմ թէ ոդելից ըմպելեաց չարաչար գործածութիւնն ընկերային ամենակարեւոր խնդիր մ'ու հանրային վտանգ մ'եղած է տասնիններորդ դարու այս երկրորդ կիսուն մէջ։ Ոգելից ըմպելեաց ազդեցութեամբ գործուած ոճիրներու թիւն օր քան զօր կ'աւելնայ սոսկալի համեմատութեամբ։

Ոգելից ըմպելեաց վերաբերեալ խնդրոյ ուսումնասիրութեան համար 1878ին գումարեալ միջազգային Հայածողովին մէջ Պէրլինի բանտերուն բժիշկ Պ. Պայէր կարդաց տեղեկագիր մը այն ազդեցութեան վրայ զոր արբեցութիւնն ունի յիմարութեան և ոճրագործութեան աճման տեսակէտով, և ցոյց տուաւ մեզ թէ շատ երկիրներու մէջ ոճիրներուն 50էն 60 %ն է եղած կը դրուին ոգելից ըմպելեաց ազդեցութեամբ։

Ամսօր դատաւորներն, իրենց առջև ունենալով արբեցութեան պատճառաւ ի գործ դրուած ոճիրներ, անորոշ ու չվոխուած կը մնան. իրենց դատելիք ամբաստանեալը սովորական ոճրագործ մը չէ, այլ մէկը որ կ'սպանէ առանց որոշ պատճառի, և որուն զայրոյթը գրգռած է վիճաբանութեան մը, հանդիպման մը վրայ։ Բժշկին կը դիմեն որպէս զի լուսաւորէ զիրենք եւ բժիշկներն յայտնում իրենց առջեւ կը գտնեն ամենէն սոսկալի խնդիրները։ Ամբաստանեալները շատ անգամ գործած են անգիտակցաբար եւ յաճախ պահած չեն իրենց ոճրին իսկ յիշատակը։ Այս առթիւ երկու դէպքեր յիշատակենք որը լաւագոյնս կը բացատրեն մեր տեսութիւններն եւ որք ապացոյցներն են ոգելից ըմպելեաց վայրագ ազդեցութեան։

1883 հոկտեմբեր ամսուն արիւնազանգ կին մը կը պտտէր Փարիզի մէջ։ ձերբակալեցին զայն և վերջ ի վերջոյ ցոյց տուաւ իւր բնակարանը։ Անդ, դռնապանին խցիկին մէջ, անկողնին վրայ, տեսան մարդ մը վերբերով ծակծկած և անոր քով բահ մ'եւ ածելի մը։ Ամեն ինչ կը հաստատէ թէ ձերբակալեալ կինն է որ ի գործ դրած է ոճիրն։ Հետեւեալ օրը միայն խելքը գլուխը կու գայ, այլ ազդուութեամբ կ'ուրանայ իւր յանցապարտութիւնն։ Ցայտնի կ'երեւէր թէ բնաւ յիշատակ մը պահած չէր առջի իրիկուան դէպքերէն։ Պ. Մոդէ օրն օրին քննեց անոր անցեալը և արբեցութեան յայտնի նշաններ գտաւ։ ժամանակ մը օրն ուրեքն տան գաւառի ապէնթի կը խմէր։ Ոճրին առջի իրիկունը չղաձգական տագնապ մ'ունեցած էր։ Սէն-Լազարի բանտին մէջ, ժայռին զառանցանքներ ունեցաւ և յաճախ կը կրկնէր։ «Այս ամենը երազի պէս կու գայ ինձ։» Ուստի հասկցուեցաւ թէ անկեղծ էր իւր յայտարարութիւնը։

Բնենք այժմ երկրորդ պարագայն, որը դիւցազնն է քսան և վեցամեայ երիտասարդ մը, առանց նշանակութեան արժանի անցեալի մը, ժրաջան գործաւոր։ Դիւցեր մը չափէն աւելի կը խմէ և ահագին քանակութեամբ ըմպելի կուլ կու տայ։ Դուրս կ'ելնէ և մայթին վրայ կը տեսնէ չորս հինգ անձանց խմբակ մը։ Այն ատեն, առանց պատճառի, անոնց վրայ կը յարձակի, դաշոյն ի ձեռին, և տասնեւհինգ հարուած կու տայ։ Ձերբակալուելով պահականոց կը տարուի ուր խորապէս կը քնանայ և հետեւեալ առաւօտ ի զարթնելն ոչ է յիշատակ չպահեր գիշերուան կռուէն։ Ուրեմն գործած էր կատաղութեան տագնապի մը ազդեցութեամբ։

Ֆրանսացի բժշկին հետ աւելի յառաջ չենք երթար իւր յօդուածին մանրամասնութեանց մէջ, այդ նպատակն է աւելի ցոյց տալ թէ արբեցողը մինչեւ որ ատաճան պատասխանատու են իրենց ոճիրներուն։ Թարգմանուած քանի մը տողերը կարծենք բաւականէն աւելի պերճախօս են հաստատելու համար ոգելից ըմպելեաց չարաչար գործածութեան չարաշուք հետեւանքները։

ՖԻԼՕՔՍԷՐԱ

ԵՐԿԱՍԻՐԵՑ

ԳԷՈՐԳ ԷՖ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

(Վկայեալ Մոնբէլիէի Երկրագործական Վարժարանէն)

Թուրքերէն լեզուաւ պատկերազարդ ընտիր գործ մ'է, Որթալուսիի վրայ կենսական և գործնական առատ ծանօթութեամբ լի։

Կերդրոնատեղին է Պոլիս, Համիտիյէ ճատէսի, թիւ 36 Ց. Սրամեան և Ընկ. Թղթավաճառոցն։

Գին 100 փարա.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ժ. Տ. ԾԱՆԵԹԹՈՅԻ ԴՐԱՄԱՏԱՆ

Իտալական Կարմիր Խաչի բաժնեւոր փոխառութիւն, ընդ բարձր հովանաւորութեամբ Իտալիոյ Թագաւորին ու Թագուհւոյն և երաշխաւորեալ իտալական կառավարութենէն։

1885 յուլիս 28 ի արքայական հրովարտակով, շրջաբերութեան հանուած են 600000 Արժէթուղթ որք 51 տարիէն պիտի վճարուին 204 վիճակահանութեամբ։

Վիճակահանութիւնք տեղի պիտի ունենան տարին չորս անգամ, փետրուար, մայիս, օգոստոս և հոկտեմբեր ամսոց մէջ։

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆՔ 500,000, 200,000, 150,000 Ֆրանք։

Մայիս 1 ի յառաջիկայ վիճակահանութեան 613 Ռիւբէք պիտի շահին, մի 200,000 ֆր. և միւսներն զանազան գումարներ։

Արժէթղթոց և պարգեւներու վճարումն երաշխաւորեալ է իտալական կառավարութենէն։

Ամեն արժէթուղթ, առանց բացառութեան, պիտի շահի առ առաւելն 500,000 և առ նուազն 30 Ֆրանք։

Արժէթուղթն, որ գինն է 150 ղրուշ ոսկեդրամ, պարտի կրել Ժ. Տ. Ծանէթթոյ Դրամատան դրոշմը։

Այս Արժէթուղթք կը յանձնարարուին Հասարակութեան իրենց բացառիկ ապահովութեամբ և շահուց հաւանականութեամբ, առանց դրամական կորստեան։ Արդարեւ, գնողն ուզած ատեն կրնայ ծախել զայնս։ Դրամատունս յանձնառու եղած է, նոյն իսկ տան մը վիճակահանութիւնն չեղող, 130 ղրշ.ի ետ գնել իրեն ծախած արժէթղթերն որք կրելու են Ժ. Տ. Ծանէթթոյի դրոշմը։

Բաց ասած, Դրամատունս այն նպատակաւ իւր տոմարաց մէջ պիտի արձանագրէ գնողաց անունն և բնակատեղին, որպէս զի շահողներուն ազդարարէ մինչեւ իսկ իրենց բնակարանը։

Այս արժէթուղթերը գնելու փափաքող անձինք պարտին դիմել Ժ. Տ. Ծանէթթոյի Դրամատունն։ Դաւառներէն եկած յանձնարարութեանց հետ պէտք է ղրկել փոխարժէքը, դրամով, պանք

ՖԷՆԻՔՍ PHOENIX FIRE OFFICE

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐԸ Կ'ԱՆՑՆԻՆ 900,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ, ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 1,000,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ՎՆԱՍՎԱՃԱՌԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ 31 Դեկտեմբեր 1885 14,000,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ

ՖԷՆԻՔՍ իւր տեսակին մէջ ունի Անգլիոյ ամենէն հարուստ և հանրածանօթ դրամատեարքն, այսու ընծայելով ամենակատարեալ ապահովութիւն իւր յաճախորդաց։ Ապահովագրութիւն ընդդեմ հրդեհի ամեն տեսակ անշարժ կալուածոց, կարասեաց և ապրանաց վրայ, ի Նոյիս և յարուարձանս, կատարեալք ձեռամբ ստորագրելոյս որք լիակատար զօրութիւն ունին անմիջապէս և առատաձեռնութեամբ կարդադրելու ցնասերն և կորուստներն։

Թիւ 8 Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա — Գործակատարք ՔԼՈՆԱՐԻՏԻՍ եւ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԹՇՆԱՄԻՆ

Բացարձակ ապահովութիւն վաճերացեալ ի տիեզերս, շնորհիւ ՀԷՑՈՒԱՐՑ ի կատարելագործեալ կրնանաներու որք ձեռքով կը գործածուին։

Գործածելա՛ ենչանդ։ Շիջ կրակին վրայ նետեցէք այնպէս որ կոտրի, դուրս ելնող կաղն անմիջապէս կը մարէ բոցերը։

Հարիւրաւոր հրդեհներ այսպէս մարած են շնորհիւ այս կրնանաներուն։

Ցոյժ շահաւէտ պայմաններ ու չափաւոր գիներ։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ի Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 8 և Զաղմագճըլար Եօղուշու, թիւ 35

տէ գարարը գաթիսի վերիլէճէկինտէն, ենթա թիմէյէ թալիպ վէ երիսի ալ թիւեանը ճուտա իրթէսի կիւնիւ եիւղտէ պէշ թէնգիլինէ բաղիպ պուլունանլարը ուժուտիւէ տաիրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

15 Նիսան 302 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԷՐԱՍԷՐԻՒ

Տարբէ՛ի ասքերի Լէգիրիյամ գոմիսինը իչուն մահֆուզ Նիւմունէյէրի վէճճ իլէ պին իւչ կիւզ իւբի սէնէսի մերվայիսի եպգիտասանտան սէնէյի մերդզէնէ չուպպանը նիհայլեթինէ գասարօն մահ զարիքնտա լիւզվունտա պարնամագ օլան թասլագ գօրիուզ սանտաալիանդն պէ հէր տաէտի օն աէօրիա պուչուզ զուրուչ վէ թասլագ գուրնա սանտալէնդն պէ հէր տաէտի օրուզ աէօրիա գուրուչ վէ գանափէնին պէ հէր տաէտի եիրմի տոգուզ զուրուչա թասլիպի էօհտանինտէ գուզ-իչուն նիհանը գուզմինն եիրմի տոգուզնէնտ կիւնիս գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթիայա թալիպ օլանլարը լէվգիմաթը ուժուտիւէ տաիրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

15 Նիսան 1886 — 2—3

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԹԱԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ա.ՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ

ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԿԻ ԱՌԱՐԿԱՑԻՑ

Գործարան վաճառականներու տարաբերս

ՍԻԿԱՌԼԻԹԻ ԹՈՒՂԹ

ՍԼՕՊ

Ֆրանսական արտադրութիւնք և ամենէն ոլ ընտիր

ԳԻՆՆԵՐՆ ՑՈՅԺ ՁԵՌԱՒՈՐ

Մեծածախակ և մանրածախակ վաճառականաց

Գաւառական յանձնարարութիւնք

Թիւ 1 Ֆէնարբչեան խան, Թիւ 1 Սուլթան Համամ և Թիւ 27 ու 28 Զարչըլը խան, ՊՈԼԻՍ։

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՊԱՅԾԷԼ ՀԱՄԱՐ

ՖԻՆ ԱՆՁԵՐԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒՆ Կ. ՊՕԼԻՍ

Սոյն կազմատան մէջ ամէն տեսակ գիրքեր և տու